

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2021

Lenka Horová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Vzdělávání vojenských zdravotnických profesionálů ozbrojených sil České
republiky a ostatních členů V4

Bc. Lenka Horová, DiS

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka Horová, DiS.**
Osobní číslo: **Z19302**
Studijní program: **N5341 Ošetřovatelství**
Studijní obor: **Ošetřovatelská péče v interních oborech**
Téma práce: **Vzdělávání vojenských zdravotnických profesionálů ozbrojených sil České republiky a ostatních členů V4.**
Zadávací katedra: **Katedra ošetřovatelství**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace výzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **dle doporučení vedoucího**
Rozsah grafických prací: **50 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. Almanac, 2021. In: Worldwide Military medicine [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://military-medicine.com>
2. Armáda České republiky, 2021. In: army [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://www.army.cz/>
3. ČESKO, 1999. Zákon o vojácích z povolání. In: Zákon č. 221/1999 Sb. [online]. [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221>
4. ČESKO, 2004. Zákon o podmínkách nabytí a ověření způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče [online]. In: Zákon č. 96/2004 Sb. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>
5. O V4, 2021. In: Visegrad Group [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.visegradgroup.eu/v4-110412>

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Kateřina Horáčková, Ph.D.**
Katedra ošetrovatelství

Oponent diplomové práce: **prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc.**
Katedra ošetrovatelství

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **15. července 2021**

L.S.

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

Mgr. Michal Kopecký v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 23. června 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Vzdělávání vojenských zdravotnických profesionálů ozbrojených sil České republiky a ostatních členů V4 jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Osicích dne 10.7. 2021

Bc. Lenka Horová, DiS v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí práce PhDr. Kateřině Horáčkové, Ph.D. za podnětné rady, připomínky a trpělivost. Dále svým přátelům, hlavně majorce Mgr. Petře Kořanové, nejvíce pak mé milované rodině za psychickou podporu a nekončící pomoc.

Motto: Formální vzdělávání vám dá živobytí, sebevzdělávání vám dá bohatství.

Jim Rohn

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na zmapování systému celoživotního vzdělávání zdravotnických profesionálů dotčených armád Visegrádské čtyřky, tj. České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. V teoretické části se práce zabývá uskupením V4, vzděláváním nelékařských zdravotnických pracovníků a popisem jednotlivých vojenských zdravotnických služeb uvedených armád. Průzkumná část je tvořena souhrnem výsledků získaných kvalitativním výzkumem, jehož cílem bylo popsat povinnosti vojenského zdravotníka, a to včetně plnění odborné zdravotnické praxe a celoživotního vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Data byla sebrána z rozhovorů s respondenty a dostupnými dokumenty. Z průzkumu vyplynulo, že všichni oslovení vojenští zdravotníci se různými způsoby celoživotně vzdělávají napříč armádami V4, ale oblast plnění odborné praxe je pro některé pracovní pozice nedostatečná.

KLÍČOVÁ SLOVA

Armáda České republiky, zdravotník, celoživotní vzdělávání, Visegrádská čtyřka, Slovensko, Polsko, Maďarsko.

TITLE

Education of Military Health Care Professionals of the Czech Armed Forces and others members of V4.

ANNOTATION

The thesis is focused on mapping system of lifelong education of military medical professionals of The Visegrad group (V4) Armed Forces (The Czech Republic, Slovakia, Poland and Hungary).

The theoretical part deals with V4 group, the nurses and paramedics' education and finally with the description of the individual V4 Military Medical services.

The exploratory part consists of a summary of the results obtained by qualitative research, the aim of which was to describe obligations of a military medic, including the fulfilment of professional medical practice and lifelong learning of non-medical staff. Data were collected from both interviews with respondents and available documents.

The survey showed that addressed military paramedics are educated throughout their lives, but the area of professional medical practice is insufficient for some job positions.

KEYWORDS

Army of the Czech Republic, paramedic, lifelong education, Visegrad Group, Slovakia, Poland, Hungary.

OBSAH

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	12
Úvod.....	17
Cíl práce.....	20
I TEORETICKÁ ČÁST	21
1 Visegrádská čtyřka.....	21
2 Vzdělávání zdravotníků	23
3 Armáda České republiky	26
3.1 Vojenská zdravotnická služba	26
3.1.1 Agentura vojenského zdravotnictví	27
Centrum zdravotních služeb	29
6. Zdravotnický prapor	29
Vojenský zdravotní ústav.....	30
Odbor letecké záchranné služby a urgentní medicíny v Líních.....	31
Centrum zdravotnického materiálu.....	31
Centrum vojenské kynologie Chotyně.....	32
Vojenský veterinární ústav Hlučín	32
3.1.2 Praporní obvaziště.....	32
3.1.3 Vojenské nemocnice	32
3.1.4 Ústav leteckého zdravotnictví.....	33
3.1.5 Univerzita obrany Brno	33
3.1.6 Zahraniční operace.....	34
4 Ozbrojené síly Slovenské republiky	35
4.1 Vojenská zdravotnická služba	35
Vojenský ústav hygieny a epidemiologie	35
Praporní obvaziště.....	36
Ústřední vojenská nemocnice	36

Ústav leteckého a preventivního lékařství	36
Nemocnice sv. Michala.....	36
Zahraniční operace.....	36
5 Ozbrojené síly Polska	37
5.1 Vojenská zdravotnická služba	37
Institut vojenské medicíny	37
Vojenský institut leteckého lékařství	38
Vojenský ústav hygieny a epidemiologie	38
Vojenské nemocnice, rehabilitační nemocnice.....	38
Centra vojenské preventivní medicíny	38
Vojenské krevní centrum	38
Středisko epidemiologických reakcí polských ozbrojených sil.....	39
Praporní obvaziště.....	39
Vojenské polní nemocnice.....	39
Vojenské centrum farmacie a lékařské technologie	39
Posádkové ošetrovny	39
Vojenské zdravotnické výcvikové středisko v Lodži	39
Zahraniční operace.....	39
6 Maďarské obranné síly	40
6.1 Vojenská zdravotnická služba	40
Vojenská nemocnice	40
Institut letecké medicíny, vojenské zdatnosti a výzkumu.....	40
Vědecký institut	41
Zdravotnická výcviková základna	41
Centrum NATO pro vojenskou medicínu.....	41
Praporní obvaziště.....	42
Zahraniční operace.....	42

Shrnutí teoretické části.....	43
II Průzkumná část	44
7 Průzkumné šetření.....	44
7.1 Průzkumný problém.....	44
7.2 Průzkumné cíle	44
7.3 Metodologie průzkumného šetření	45
7.4 Výběr průzkumného vzorku	47
7.5 Analýza dat	48
8 Výsledky průzkumu – výzkumná zpráva.....	52
8.1 Prezentace respondentů.....	52
8.2 Vstup do armády, zdravotnická praxe	52
8.3 Vojenské povinnosti	54
8.4 Povinné a nepovinné kurzy, celoživotní vzdělávání.....	56
8.5 Odborné stáže	59
8.6 Jazykové požadavky	61
8.7 Legislativa.....	63
8.8 Vyhodnocení otevřené otázky	65
9 Diskuse.....	66
Údaje o respondentech.....	66
9.1 Limity při tvorbě diplomové práce	70
9.2 Doporučení pro praxi	70
Závěr	71
10 Použitá literatura	73
11 Přílohy.....	83

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1 – Struktura vojenské zdravotnické služby AČR	27
Obrázek 2 – Fáze procesu analýzy dat rozhovoru	49
Obrázek 3 – Uspořádání témat, kódování.....	50
Obrázek 4 – Analýza dat z dokumentu	51
Tabulka 1 – Demografická charakteristika respondentů	52
Tabulka 2 – Vstup do armády, zdravotnická praxe	54
Tabulka 3 – Vojenské povinnosti dle platné legislativy pro VZP	56
Tabulka 4 – Povinné, nepovinné kurzy, celoživotní vzdělávání	58
Tabulka 5 – Odborná praxe vojenských zdravotníků	61
Tabulka 6 – Jazykový požadavek STANAG 6001 AJ	62
Tabulka 7 – Legislativní rámec vojenské zdravotnické služby	65

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AČR	Armáda České republiky
AED	Automatický externí defibrilátor
AJ	Anglický jazyk
Atd.	A tak dále
AVZdr	Agentura vojenského zdravotnictví Armády České republiky
CBRN	Chemical, biological, radiological and nuclear defense (Obrana proti chemické, biologické, radiologické a nukleární hrozbě)
CIV-MIL	Civil-Military cooperation
CLS	Combat Life Saver
CT	Computer Tomography (počítačová tomografie)
CVK	Centrum vojenské kynologie
CZdrM	Centrum zdravotnického materiálu
CZdrS	Centrum zdravotnických služeb
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
DC	Dýchací cesty
DNA	Deoxyribonucleic acid
DP	Diplomová práce
EOD	Explosive Ordnance Disposal (Pyrotechnická služba)
EU	Evropská unie
FVZ	Fakulta vojenského zdravotnictví
FZS UPce	Fakulta zdravotnických studií Univerzita Pardubice
HU	Maďarsko
CHOD	Náčelník generálního štábu Slovenské republiky

IPA	Interpretativní fenomenologická analýza
ISAF	International Security Assistance Force
IZS	Integrovaný záchranný systém
JIP	Jednotka intenzivní péče
MASCAL	Mass Casualty (hromadný příjem raněných)
MEDEVAC	Medical Evacuation (zdravotnický odsun raněných)
MEDEVAL	Medical evaluation (zdravotnické hodnocení)
MedOps	Medical Operation Officer
MO ČR	Ministerstvo obrany České republiky
MOD	Ministr národní obrany Polsko
MU	Materiálové uskupení
MZ SR	Ministerstvo zdravotnictví Slovenské republiky
Např.	Například
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
NATO MILMED	NATO Centre of Excellence for Military Medicine
NGŠ	Náčelník generálního štábu
NCO NZO	Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně
NLZP	Nelékařský zdravotnický personál
OBO	Odbor biologické ochrany
OLZSaUM	Odbor letecké záchranné služby a urgentní medicíny
OPL	Omamné a psychotropní látky
OPP	Odbor preventivní péče
OPZHN	Ochrana proti zbraním hromadného ničení
OS ČR	Ozbrojené síly České republiky

OS SR	Ozbrojené síly Slovenské republiky
OVZdr MO	Odbor vojenského zdravotníctví Ministerstva obrany
PL	Polsko
PN	Polní nemocnice
PO	Praporeční obvažišťe
POŠ	Posádková ošetrovna
pozn.	Poznámka
R 1–7	Respondent 1–7
RTG	Rentgen
SARS-CoV-2	Nový koronavirus
SKSaPA	Slovenská komora sester a porodních asistentek
SLP	Standardised Language Profile
SR	Slovenská republika
STRATEVAC	Strategic evacuation
SV	Specializační vzdělávání
TCCC	Tactical Combat Casualty Care
Tzv.	Tak zvané
UO, UNOB	Univerzita obrany v Brně
UPP	Urgentní péče v poli
US Army	United States Army
ÚVN – VoFN	Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha
UZ	Ultrazvuk
VeV – VA	Velitelství výcviku Vojenská akademie Vyškov
VLA JEP	Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně
VN	Vojenská nemocnice

VUHE	Vojenský ústav hygieny a epidemiologie
VVÚ	Vojenský veterinární ústav
VW	Vigorous Warrior
VZdrSl	Vojenská zdravotnická služba
VZP	Voják z povolání
VZÚ	Vojenský zdravotnický ústav
V4	Visegrádská čtyřka

ÚVOD

Vzdělávání zdravotníků je všeobecně a celosvětově velmi diskutované téma. Neustálé řešení systému vzdělávání nových zdravotníků, jejich profesních kompetencí a způsobu celoživotního vzdělávání jsou témata nejedné odborné zdravotnické konference, odborných článků i jiných periodik. Dalším diskutovaným problémem je nejednotnost v evropském či celkově celosvětovém systému vzdělávání. V dnešní době migrace a odchodu z rodných zemí do ciziny za prací činí tento nedostatek výrazné problémy v zapracovávání cizinců do nové země výkonu práce. Vzdělaný a velmi erudovaný člověk z rozvojových zemí mnohdy nemá po dlouhou dobu šanci na kvalifikovanou pracovní pozici v porovnání s místním obyvatelem ve vyspělé zemi.

Pokud se v myšlenkách přemístíme z civilního do vojenského sektoru, je zde situace se systémem vzdělávání zdravotníků jednotlivých členských zemí Severoatlantické aliance (dále jen NATO) o to problematičtější z důvodu krátkodobé (v průměru tři až šestiměsíční) spolupráce, která vzniká v rámci zahraniční operace. Není zde čas na postupné zapracovávání jednotlivce či skupiny do vybudovaného zdravotnického zařízení či vzájemné kooperace multinárodních týmů. Realita stmelení vojenských zdravotnických pracovníků různých zemí se čítá řádově na dny, v ojedinělých případech maximálně na týden či dva. Pokud se jedná o mezinárodní cvičení, situace není tak extrémně důležitá jako v případě zahraničních vojenských operací. Práce na zahraniční misi je symbolizována rychlou aklimatizací na nové prostředí, okamžitou připraveností v případě hromadného příjmu raněných (dále jen MASCAL¹), již zmíněným zapracováním se v multinárodním týmu či vzájemnou spoluprací týmu v novém prostředí. Jak popisuje Plodr (2012), zdravotnické velení zahraničních misí dbá na pravidelné procvičování MASCALu, a to nejen po zdravotnické stránce, ale také v součinnosti s ostatními složkami, tj. vojenskou policií, odminovávacím týmem a jednotkami leteckého odsunu. Standardním postupem v multinárodním týmu je doklad vzdělání celého týmu, který se připojuje k týmu, jež má na zahraniční misi status zdravotnického zabezpečení v dané lokalitě. Vzdělání je všeobecně asi nejvíce diskutovaný problém. Ve francouzské armádě má anesteziologická sestra mnohem větší kompetence než sestra česká. Francouzská sestra, pokud se chce stát anesteziologickou sestrou, musí po ukončení pregraduálního studia jeden rok stážovat na operačních sálech, jednotkách intenzivní péče (dále jen JIP). Učí se techniky zajištění dýchacích cest (dále jen DC) s pomůckami, obsluhu ventilátoru,

¹ MASCAL, Mass Casualty, hromadný příjem raněných, počet raněných přesahuje kapacitu zachránců a zdroje zdravotnického zařízení.

anesteziologického přístroje atd. Poté je kvalifikovaná pro orotracheální intubace a další způsoby zajištění DC, lékař je na operačním sále jako odborný supervizor. (Plodr, 2012) Tento systém byl vytvořen na podkladě nedostatku lékařského personálu a potřeby zvýšení kompetencí sester. A od těchto, možná drobných nuancí, se vše odvíjí. V jedné zahraniční armádě je česká vojenská zdravotní sestra velmi vzdělaná, musí však svou práci dokázat, že rozvojové země mají kvalitní zdravotníky, v druhé má nižší vzdělání, ale zkušenostmi se rovná ostatním. Ze všech těchto i jiných důvodů je potřeba se věnovat otázce vzdělávání zdravotníků v celosvětovém měřítku. Dalším důležitým aspektem je fakt, že vzdělaný vojenský zdravotnický profesionál (ať lékař či nelékařský zdravotnický pracovník) je základem vojenské zdravotnické služby jakékoliv armády na světě. Zásadní je odbornostní růst a nutnost neustálého vzdělávání v oboru skloubené s vojenskými povinnostmi. Jak uvádí Plodr (2012), požadavky ze strany NATO na zdravotnické zabezpečení blízkovýchodních konfliktů vedly k zásadním změnám v řízení zdravotnické služby Armády České republiky (dále jen AČR) a možnostech odbornostního růstu lékařů a nelékařských zdravotnických pracovníků (dále jen NLZP). Zdraví vojáků zvyšuje bojeschopnost armády, a pokud dostávají péči od zkušených a vzdělaných profesionálů, celková úroveň vojska se zvyšuje. Zdraví není chápáno pouze jako nepřítomnost zranění či nemoci, ale také jako fyzická a psychická pohoda každého jednotlivce. Z tohoto důvodu se mezi vojenské zdravotnictví řadí i psychologická služba a kaplan.

Zkušenosti z vojenských misí, mezinárodních cvičení, kurzů a konferencí autorku přivedly na myšlenku různorodosti stylu práce a vzdělávání jednotlivých států. Po rozhovorech s vojenskými zdravotníky AČR i ostatních armád vyvstaly otázky na celoživotní vzdělávání, udržování zdravotnické praxe nebo mezinárodní spolupráce.

Být vojenským zdravotníkem je pocta a obrovské poslání. Zdravotník je součástí jedné z institucí, která zajišťuje bezpečnost a suverenitu státu, zároveň pečuje o to nejcennější v životě – o lidské zdraví.

Práce zdravotníků je velmi zodpovědná činnost a péče o pacienta by měla být co nejlepší, spolupráce v týmu kompaktní, smysluplná a účinná. Úroveň vzdělání a dalšího rozvoje vojenských zdravotníků jednotlivých států má vliv na mezinárodní spolupráci v zahraničních operacích, tedy i na zdraví raněných a nemocných.

Z těchto důvodů vznikla myšlenka zjistit, jak se zdravotníci ostatních armád vzdělávají v rámci celoživotního vzdělávání, s jakým vzděláním mohou vstoupit do armády a jaké jsou jejich další povinnosti.

V diplomové práci je snaha popsat strukturu vojenské zdravotnické služby jednotlivých armád Visegrádské čtyřky (dále jen V4), vzdělávání zdravotníků a pracovní náplň vojenských zdravotnických profesionálů. Hlavní cílem práce je zmapovat systém celoživotního vzdělávání jednotlivých vojenských celků a rozhovorem s nelékařskými zdravotnickými pracovníky jednotlivých armád zjistit možnosti a úroveň celoživotního vzdělávání a vykonávání odborné praxe v součinnosti s prací profesionálního vojáka.

CÍL PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je:

- zmapovat systém celoživotního vzdělávání jednotlivých vojenských celků V4.

Dílčí cíle diplomové práce jsou:

- vytvořit teoretický základ pro empirickou část práce,
- popsat povinnosti vojenského zdravotníka členů V4,
- zjistit úroveň celoživotního vzdělávání ve vojenské sféře jednotlivých armád V4,
- zjistit (popsat realitu) vykonávání odborné praxe v součinnosti s prací profesionálního vojáka jednotlivých armád V4.

I TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část diplomové práce se zabývá uskupením Visegrádské čtyřky, popisem jednotlivých vojenských zdravotnických služeb, stručným zmapováním vzdělávání všeobecné sestry a zdravotního záchranáře, jakožto početně největšího zastoupení NLZP na pozici vojenský zdravotník. Popisu AČR je věnováno nejvíce prostoru, jelikož jde o domovský stát autorky a informace o něm jsou tedy nejpřístupnější.

1 VISEGRÁDSKÁ ČTYŘKA

V roce 1335 byl hrad Visegrád, tehdejší sídlo maďarských králů, dějištěm jednání mezi polským, českým a maďarským králem. Panovníci se zde dohodli na těsné spolupráci v politických a obchodních otázkách, čímž o mnoho generací později inspirovali k založení další úspěšné středoevropské iniciativy.

Visegrádská čtyřka je neoficiálním označením čtyř postkomunistických zemí ve střední Evropě – České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Původně se skupina těchto zemí nazývala Visegrádská trojka, čtyřka je až důsledkem rozdělení Česko-slovenské federativní republiky (dále jen ČSFR) v roce 1993. Seskupení získalo svůj název během setkání prezidenta ČSFR Václava Havla, premiéra Maďarska Józsefa Antalla a prezidenta Polska Lecha Wałęsy pořádaném v severomaďarském městě Visegrád 15. února 1991.

Na tomto setkání politici podepsali deklaraci blízké spolupráce tří (čtyř) středoevropských zemí na jejich cestě k evropské integraci. Po zhroutilí komunistického režimu byla kooperace mezi zeměmi důležitá pro jejich přechod od totalitárního systému ke svobodné, pluralitní a demokratické společnosti. (Historie V4, 2021)

Visegrádská skupina vznikla kvůli potřebě zemí střední Evropy spolupracovat v řadě oblastí společného zájmu v rámci celoevropské integrace. Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko byly vždy státy sdílející kulturní a intelektuální hodnoty a společné kořeny náboženských tradic. Všechny země V4 usilovaly o členství v Evropské unii (dále jen EU). Svou integraci do EU považovala V4 za další krok v procesu překonávání umělých dělících čar v Evropě pomocí vzájemné podpory. Tohoto cíle bylo dosaženo 1. května 2004, kdy se všechny dotčené státy staly členskými zeměmi EU.

Skupina se snaží podporovat optimální spolupráci se všemi zeměmi (zvláště s těmi sousedskými) a zajímá se o rozvoj všech částí Evropy. Pro zachování a šíření kulturní soudržnosti hodlá skupina V4 při své spolupráci podporovat sdílení hodnot v oblasti kultury, vzdělávání, vědy a výměny informací. Veškeré aktivity Visegrádské skupiny jsou směřovány k posílení stability a bezpečnostní politiky v regionu střední Evropy. (O V4, 2021)

V rámci obrany a bezpečnosti se v roce 2011 spojenci V4 rozhodly, že do budoucna vytvoří společnou bojovou skupinu Evropské unie nesoucí název EU Battlegroup V4 (dále jen EU BG V4), která by byla schopna rychlého nasazení do 10 dnů a přesunu až do vzdálenosti 6 000 kilometrů od Bruselu. Záměr vybudovat tuto vojenskou formaci se v rámci V4 stal historicky první iniciativou svého druhu. Mimo tuto bojovou jednotku státy aliance rozvíjejí spolupráci i v dalších vojenských oblastech. (Rychta, 2020)

V roce 2016 byla vytvořena vůbec první Battlegroup ze zemí V4, která byla uvedena v pohotovost, následně pak v roce 2019 a dále bude aktivní v roce 2023. Vedoucím hráčem v rámci Battlegroups V4 je Polsko, které přispívá největším počtem vojáků a zároveň je v polském Krakově operační velitelství, které by při aktivaci řídilo operace skupiny.

Česká republika je druhým největším přispěvatelem, přičemž její hlavní úloha spočívá v zajištění logistiky a zdravotnického personálu. Slovensko a Maďarsko se soustřeďují na oblast zbraní hromadného ničení a ženijní skupiny. Přestože skupina nikdy nebyla nasazena do bojové situace a její hodnocení tak není kompletní, jedná se o ukázkovou spolupráci zemí střední Evropy. (EU Battlegroups a jejich spolupráce s NATO, 2021)

2 VZDĚLÁVÁNÍ ZDRAVOTNÍKŮ

Zdravotnický pracovník aktivně usiluje o vlastní odborný, osobní a intelektuální růst po celou dobu svého profesionálního života a své nové znalosti a dovednosti se snaží využít v praxi. (Etický kodex nelékařských zdravotnických profesí, 2021)

Zásadní změna ve vzdělávání NLZP v ČR nastala v roce 2004, a to přijetím zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Povolání sestra patří mezi tzv. regulovaná povolání, což znamená, že toto povolání je kontrolováno zákonnými normami, které ho regulují. Jedním důvodem pro změnu vzdělávání zdravotníků byla potřeba kompatibility vzdělávání ve státech Evropské Unie (EU) – po vstupu členů V4 do EU. Tím pádem je odborník z jedné členské země odborníkem i v jiné zemi EU. Tato změna je velice důležitá v rámci celoevropské regulace nedostatku zdravotních sester a zároveň ve vojenské sféře usnadňuje vzájemné dokládání vzdělání jednotlivých vojenských zdravotnických služeb při spolupráci v zahraniční operaci. (Jarošová, 2006)

Státy V4, z pozice členů Evropské unie, musely implementovat regulaci povolání sestry a povolání porodní asistentky upravenou ve směrnících Rady Evropské unie, kterými jsou směrnice Rady č. 77/452/EEC o vzájemném uznávání diplomů, certifikátů a jiných dokladů o formální dosažené kvalifikaci sester pro všeobecnou péči včetně opatření vedoucích k usnadnění účinného provádění práva svobodně poskytovat služby. Dále směrnice Rady č. 77/453/EEC o koordinaci ustanovení zákona, předpisu nebo administrativního opatření o činnosti zdravotních sester odpovědných za všeobecnou péči. (Jarošová, 2006)

Další změna nastala v roce 2017 přijetím zákona č. 201/2017 Sb., který novelizuje zákon č. 96/2004 Sb. Velkou změnou, jež přinesl tento zákon, je zrušení povinného sbírání kreditních bodů pro udržení osvědčení výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, dále vznik oboru praktická sestra aj. (ČESKO, 2017; Co byste měli vědět o novele zákona o NLZP, 2021)

Vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků se dělí na pregraduální a postgraduální studium.

Pregraduální studium

Střední zdravotnické školy nabízejí obor praktická sestra ukončený maturitní zkouškou. Tento obor, jež nahradil obor zdravotnický asistent, lze studovat od školního roku 2019/2020. Novinkou je, že praktické sestře je umožněno vykonávat povolání bez odborného dohledu. Dalším oborem je zdravotnické lyceum – čtyřleté studium zakončené maturitní zkouškou.

Vyšší zdravotnické školy nabízejí studijní programy pro maturanty. Absolventi užívají titul diplomovaný specialista – DiS. Jedná se o diplomovanou všeobecnou sestru a zdravotnického záchranáře. Dalším způsobem, jak se stát všeobecnou sestrou, je systém 4+1. Toto studium je umožněno praktické sestře, zdravotnímu záchranáři či porodní asistentce. Tvoří ho minimálně jednoleté studium diplomované všeobecné sestry na vyšší zdravotnické škole. (Co byste měli vědět o novele zákona o NLZP, 2021)

Studium na vysoké škole je pro všeobecné sestry možné od roku 1992, a to jak v programu bakalářském, tak i v magisterském a nyní i doktorském. Zdravotnického záchranáře lze studovat v programu bakalářském.

Postgraduální studium

Všeobecně lze říct, že postgraduální studium plynule navazuje na pregraduální. Celoživotní vzdělávání je průběžné obnovování, zvyšování, prohlubování vědomostí, dovedností a způsobilosti zdravotnických pracovníků v příslušném oboru spojené s novými vědeckými poznatky. Celoživotní vzdělávání je povinné pro všechny zdravotnické pracovníky podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Formou celoživotního vzdělávání je specializační vzdělávání (což je, studium, které lze studovat po získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání). Studium se získává specializovaná způsobilost pro výkon specializovaných činností příslušného zdravotnického nelékařského povolání a je zakončeno atestační zkouškou. Obory specializačního vzdělávání jsou stanoveny nařízením vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí (NCONZO, 2021). Do celoživotního vzdělávání řadíme dále certifikované kurzy, inovační kurzy, odborné stáže, semináře, školicí akce, odborné a mezinárodní konference, kongresy a sympózia, publikační, pedagogickou a vědecko-výzkumnou činnost, vypracování standardu nebo nového postupu, e-learningové kurzy a samostatné studium odborné literatury. (Celoživotní vzdělávání, 2021, Směrnice evropského parlamentu a rady 2013/55/EU, 2021)

Vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků v AČR se od vzdělávání všeobecných sester v civilním sektoru nijak neliší. Vojenský zdravotník musí splňovat stejné podmínky vzdělání, které jsou dané zákonem č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Jediným, ale zásadním rozdílem ve vzdělávání všeobecných sester v resortu AČR je, že musí absolvovat odborné vojenské vzdělávání, které je specifické a dané zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Všeobecné sestry a zdravotničtí záchranáři v AČR jsou podle svého odborného vzdělání a funkce služebně zařazováni napříč všemi útvary a zařízeními AČR, převážná část slouží pod Agenturou vojenského zdravotnictví AČR. (Mlčochová, 2016)

System vzdělávání na Slovensku je podobný jako u nás. Zde změna v systému vzdělávání nastala s přijetím zákona č. 578/2004 Sb. Zákon o poskytovatelích zdravotní péče, zdravotnických pracovnících, stavovských organizacích ve zdravotnictví a o změně některých zákonů. V rámci pregraduálního studia lze vystudovat diplomovanou všeobecnou sestru v rámci vyššího odborného vzdělávání na střední zdravotnické škole a vysokoškolské vzdělání bakalářského, magisterského a doktorského typu. Stejně jako v České republice i na Slovensku je dvojkolejnost ve vzdělávání všeobecných sester. (Felzmannová, 2018) Zdravotnického záchranáře lze studovat v programu bakalářském.

Polské sestry musejí mít k výkonu zdravotnického povolání licenci, a to bez nutnosti získávání kreditů a pravidelného obnovování. Sestry se středoškolským vzděláním mají velmi malé kompetence. Vysokoškolské vzdělání je možné studovat v bakalářském, magisterském a doktorském programu. (Nursing education in Poland, 2021)

V Maďarsku se zdravotníci vzdělávají na středních zdravotnických školách, po maturitní zkoušce pracují se sníženými kompetencemi. Zdravotnický záchranář po ukončení střední školy absolvuje specializační kurz, po němž může vykonávat zdravotnické povolání bez odborného dohledu. Vysokoškolské vzdělání je možné (jako v ostatních zemích) pro získání vzdělání všeobecné sestry a zdravotnického záchranáře. (Felnöttképzés, 2021)

3 ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Armáda České republiky je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky (dále jen OS ČR), pod které dále spadá Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Vrchním velitelem OS ČR je prezident republiky. AČR je v podřízenosti Ministerstva obrany (dále jen MO), které dále velitelsky spravuje činnost Vojenské policie a Vojenského zpravodajství. (AČR, 2001) Síly AČR se dělí na pozemní, vzdušné, speciální, kybernetické a teritoriální.

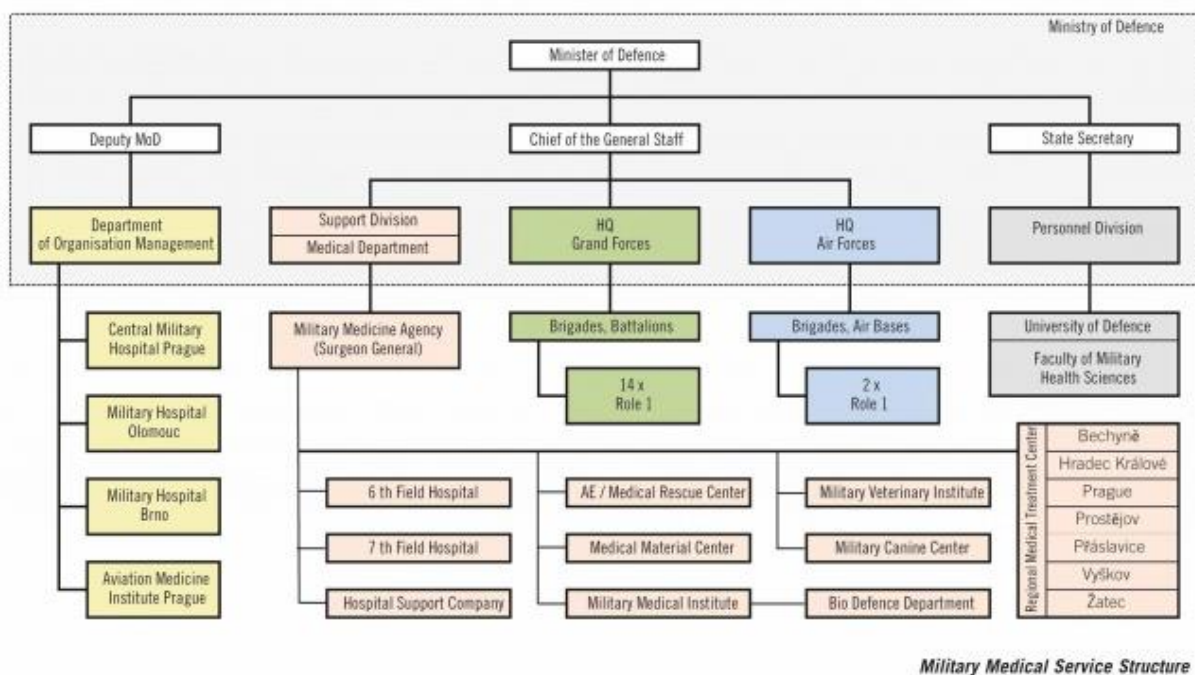
3.1 Vojenská zdravotnická služba

Vojenská zdravotnická služba (dále jen VZdrSl) zajišťuje komplexní zdravotnickou péči příslušníkům ozbrojených sil v míru. Podílí se na zdravotnickém zabezpečení spojeneckých jednotek během válečných konfliktů, v mírových operacích nebo při humanitárních misích. Působí na, ale i mimo území ČR. Dále je součástí Integrovaného záchranného systému (dále jen IZS), patří do skupiny ostatní složky IZS podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Tyto složky jsou využívány k záchranným a likvidačním pracím při mimořádných událostech. (Růžička, Potáč, 2015; Česko, 2000)

Hlavním úkolem vojenské zdravotnické služby je udržení dobrého zdravotního stavu vojáků a včasný návrat raněných a nemocných zpět k jednotkám. Zdravotnické zabezpečení lze obecně rozdělit na zdravotnické zabezpečení jednotek AČR na území ČR (mírově i válečně); zdravotnické zabezpečení vlastních nebo aliančních jednotek během válečného konfliktu, mírových operací nebo humanitární pomoci; nasazení zdravotnického prvku samostatně nebo jako součásti mezinárodní zdravotnické jednotky v rámci operace NATO (EU) a zdravotnické zabezpečení aliančních vojsk na území ČR v rámci podpory hostitelskou zemí. (Růžička, Potáč, 2015)

Armáda České republiky ke konci roku 2020 čítala téměř 35 000 příslušníků z toho je 26 621 vojáků z povolání (dále jen VZP) a zbylou část tvoří občanští zaměstnanci (dále jen OZ) a aktivní zálohy (dále jen AZ). Nejvyšším odborníkem je ředitel Sekce vojenského zdravotnictví (dále jen SVZdr), který je přímo podřízen náčelníkovi Generálního štábu (dále jen NGŠ). SVZdr odpovídá za zdravotnickou strategii a politiku, koncepci a legislativu. Je také odpovědná za spolupráci s odborem řízení organizací MO, Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra a dalšími orgány a organizacemi – např. Červeným křížem. (Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1992–2020, 2021)

Popis a podřízenost VZdrSl jsou znázorněny na obrázku 1.



Obrázek 1 – Struktura vojenské zdravotnické služby AČR

Zdroj – Almanac: Czech Republic, 2021

3.1.1 Agentura vojenského zdravotnictví

Agentura vojenského zdravotnictví (dále jen AVZdr) vznikla 1. července 2013 a je zastřešující složkou vojenského zdravotnictví, vyjma vojenských nemocnic, kam spadají: Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha (dále jen ÚVN – VoFN), Vojenská nemocnice Brno (dále jen VN) a Vojenská nemocnice Olomouc, dále pak vyjma praporek obvazíšť (dále jen PO) a Ústavu leteckého zdravotnictví Praha (dále jen ÚLZ). Agentura je v přímé podřízenosti Sekce vojenského zdravotnictví (do 31. 12. 2019 Sekce podpory Ministerstva obrany) a je vedoucí strukturou pro výše uvedené celky.

Agentura vojenského zdravotnictví je odborným prvkem pro řízení a organizaci poskytování zdravotních služeb a veterinárního zabezpečení resortu MO ČR v operacích na území ČR i mimo ně a při zabezpečení aliančních sil na území ČR. Odpovídá za nakládání se zdravotnickým a veterinárním materiálem, s léčivými, se zdravotnickými prostředky a návykovými látkami. Je výkonným prvkem s celorezortní působností pro realizaci zdravotní péče, hygienicko-protiepidemického a veterinárního zabezpečení a prvkem odpovědným

za výcvik kynologických odborností a biologickou ochranu vojsk. Je výkonným prvkem pro zabezpečení polního zdravotnického zabezpečení. V oblasti vojenského zdravotnictví a veterinární služby je odborně nadřizená všem útvarům a zařízením AČR.

Agentura vojenského zdravotnictví prochází procesem změny struktury. Vznik 6. zdravotnického praporu je jen začátkem, v dalších letech bude následovat výstavba 7. zdravotnického praporu a dalších zdravotnických prvků. Prioritním úkolem je zabezpečení dvou brigádních úkolových uskupení na bázi 4. a 7. brigády a splnění dalších závazků vůči koaličním partnerům. Z nich nejvýznamnější je výstavba polní nemocnice na úrovni ROLE 3². Jednotlivé odbory spadající pod AVZdr:

- Odbor vnitřního řízení,
- Odbor zdravotních služeb,
- Odbor farmacie, zdravotnického materiálu a veterinární služby,
- Odbor operační psychologie,
- Centra zdravotních služeb,
- 6. zdravotnický prapor:
 - 6. PN,
 - 7. PN,
 - Rota zdravotnických odsunů,
 - Rota nemocniční podpory,
- Vojenský zdravotní ústav:
 - Odbor preventivní péče,
 - Odbor biologické ochrany,

² Léčebně odsunový systém – ROLE 1–4. Odsun raněného z nižší role na vyšší. Zdravotnické zásobování z vyšší role na nižší. ROLE 1 – primární lékařská péče, kvalifikovaná první pomoc, třídění raněných, resuscitace, základní stabilizace raněných (praporek obvazistě); ROLE 2 – damage control surgery, damage control resuscitation, krátkodobá hospitalizace, kapacitní limitace, možnost stomatology, psychiatrie, psychologie (polní nemocnice); ROLE 3 – sekundární péče s kapacitní limitací, kompletní polní nemocnice, CT, možnost neurochirurgie (polní nemocnice); ROLE 4 – kompletní a definitivní lékařská péče, domovská kamenná nemocnice raněného. (Drahokoupilová, Forejt, 2005)

- Aktivní záloha,
- Odbor letecké záchranné služby a urgentní medicíny,
- Centrum zdravotnického materiálu,
- Centrum vojenské kynologie,
- Vojenský veterinární ústav. (Agentura vojenského zdravotnictví AČR, 2021)

Nyní budou popsány ty celky, ve kterých jsou nejvíce zastoupené profese všeobecná sestra a zdravotnický záchranář.

Centrum zdravotních služeb

Centrum zdravotních služeb (dále jen CZdrSl) je dřívější označení Posádkové ošetrovny (dále jen POŠ). Centra se nacházejí v Bechyni, Hradci Králové, Praze, Prostějově, Vyškově a Žatci. Pod tyto hlavní centra spadají další. Všechna centra zajišťují péči praktického lékaře a některá i stomatologa, a to především pro vojáky z povolání, ale i pro občanské zaměstnance či vojenské důchodce. Dále provádějí očkování vojáků před výjezdem do zahraničních operací, testování na omamné a psychotropní látky (dále jen OPL), posuzování zdravotní způsobilosti aj. Na pozici zdravotní sestry zde pracují vojáci z povolání i občanskí zaměstnanci. (Centra zdravotních služeb, 2021)

„Součástí Centra zdravotních služeb jsou pracoviště útvarových obvazišť, která jsou zřizována jako organizační součást pluku, praporu nebo oddílu vojenského útvaru a která jsou personálně a věcně vybavena k poskytování neodkladné a akutní péče na místě vzniku poškození zdraví.“ (Vyhláška č. 156/2015 Sb.)

6. Zdravotnický prapor

Polní nemocnice jsou specializované zdravotnické jednotky, které poskytují ambulantní, jednodenní a lůžkovou (standardní i intenzivní) péči vojákům i místnímu obyvatelstvu v místě vojenských operací, a to až do úrovně ROLE 2. Po doplnění specialisty ze stálých vojenských nemocnic (neurochirurg aj.) jsou schopny poskytnout péči až na úroveň ROLE 3. Polní nemocnice jsou schopny plně fungovat a poskytovat péči i občanům České republiky, a to za předpokladu vyhlášení krizových stavů. Polní nemocnice jsou reprezentovány 6. a 7. polní nemocnicí, jež jsou dislokované v Hradci Králové. Logistické zabezpečení v zahraničních operacích i v domovských podmínkách zabezpečuje Rota nemocniční podpory. Hlavními úkoly

jsou výstavba koridoru a dalšího technického zázemí a vybavení, jako je připojení celé nemocnice a přilehlých kontejnerů na elektrickou energii, sociální zařízení, přívod vody, zajištění likvidace zdravotnického materiálu, odpadu aj.

Polní nemocnice, která je na úrovni ROLE 2E – ROLE 3, zajišťuje třídění raněných a stabilizaci vitálních funkcí pacientů, život a končetiny zachraňující chirurgii, pooperační péči, intenzivní péči, krevní transfúze, krátkodobou hospitalizaci (do doby strategického odsunu), zobrazovací vyšetření (CT, UZ, RTG), laboratorní vyšetření (biochemicko-hematologická a mikrobiologická laboratoř), stomatologickou péči, zdravotnický odsun, zásobování (nižších zdravotnických etap) zdravotnickým materiálem a technikou.

Odsun raněných je zajištěn Rotou zdravotnických odsunů disponující obrněnými vozidly. Pro odsun raněných ze zahraničních operací (dále jen STRATEVAC³) se používají letecké transporty. (6. zdravotnický prapor, 2021)

Vojenský zdravotní ústav

Vojenský zdravotní ústav (dále jen VZÚ) je specializované zařízení s celoarmádní působností, které plní úkoly spojené s výkonem státní správy v ochraně veřejného zdraví, včetně výkonu státního zdravotního dozoru v ozbrojených silách, v Ministerstvu obrany a v jeho působnosti zřízených složkách státu a příspěvkových organizacích a nad nimi využívanými objekty. Ústav řeší epidemiologickou problematiku, hygienu práce a výživy, kontrolu ochrany zdraví před neionizujícím zářením. (ČESKO, 2015; Vojenský zdravotní ústav, 2021)

Přímo podřízené odbory jsou – Odbor preventivní péče v Českých Budějovicích a Odbor biologické ochrany v Těchoníně.

Odbor preventivní péče v Českých Budějovicích

Odbor preventivní péče (dále jen OPP) provádí úkoly hygienicko-protiepidemického zabezpečení, a to především očkování před výjezdem do zahraničních operací, návrhy očkovacích schémat do jednotlivých destinací, provoz sérové banky, monitorování infekční nemoci v AČR, dozor nad hygienickým zabezpečením stravování, ubytování, kvalitou pitné vody na vojenských cvičeních, biologickou ochranu a další činnosti. (Odbor preventivní péče České Budějovice, 2021)

³ STRATEVAC, Strategic Evacuation, strategická evakuace.

Odbor biologické ochrany Těchonín

Odbor biologické ochrany Těchonín (dále jen OBO) (dříve Centrum biologické ochrany Těchonín) je hlavním pracovištěm pro izolaci nositelů nebezpečných nákaz a zabránění jejich následnému šíření v populaci. Dále provádí identifikaci druhu nákazy, stanovení diagnózy, léčbu a následná opatření v oblasti prevence. Je jediné zařízení tohoto druhu ve střední a východní Evropě. Součástí zařízení je specializovaná infekční nemocnice a základna armádního biologického obranného výzkumu. Dalším úkolem je izolačně-karanténní zázemí pro vyšetření vojáků po návratu z misí. Odbor slouží zároveň jako výukové, výcvikové a školicí středisko pro vojenské a civilní specialisty jak z České republiky, tak v rámci NATO (Centre of Excellence). (Odbor biologické ochrany Těchonín, 2021)

Aktivní záloha Odboru biologické ochrany Těchonín

Aktivní záloha (dále jen AZ) OBO Těchonín vznikla v listopadu 2017, kdy se konalo historicky první cvičení. Příslušníci jsou z řad zdravotnického i neodborného personálu. Důležitým prvkem výcviku je perfektní spolupráce s příslušníky OBO. (Mathauser, 2018; Aktivní záloha Odboru biologické ochrany Těchonín, 2021)

Odbor letecké záchranné služby a urgentní medicíny v Líních

Vojenská letecká záchranná služba úzce spolupracuje s civilním sektorem. Zabezpečuje primární a sekundární vzlety, a to v Plzeňském a Karlovarském kraji. Odborný personál dále zajišťuje zdravotnické přesuny raněných vojáků z místa nasazení – Medical Evacuation (MEDEVAC) a STRATEVAC do kamenných vojenských nemocnic v České republice. K těmto typům transportů slouží vládní letadla vybavená anesteziologicko-resuscitačním (dále jen ARO) modulem. Tyto transporty může provádět pouze vysoce kvalifikovaný personál erudovaný v intenzivní a urgentní medicíně, který zároveň zná specifika týkající se ošetřování polytraumatizovaných pacientů během letu ve vysokých nadmořských výškách. (Odbor letecké záchranné služby a urgentní medicíny AČR v Líních, 2021)

Centrum zdravotnického materiálu

Centrum zdravotnického materiálu (dále jen CZdrM) je hlavním zásobovacím a skladovacím útvarem, jež poskytuje veškerým vojenským zařízením AČR materiální a technickou podporu a skladovací prostory. Garantuje přejímku, vývoj a opravu nového zdravotnického materiálu a vybavení. Dále slouží jako kontrolní zařízení pro kontrolu léčiv, antidot a zdravotnických prostředků, přičemž přeneseně v této sféře provádí výkon státního zdravotního dozoru

pro Ministerstvo obrany (MO). Pracoviště provádí katalogizaci a vedení číselníků materiálních pohybů dle standardů NATO. (Centrum zdravotnického materiálu, 2021)

Centrum vojenské kynologie Chotyně

Centrum vojenské kynologie (dále jen CVK) zabezpečuje výcvik kynologů, psodů a služebních psů resortu MO. Dále přidělování a obhajoby kategorií služebních psů na základě úspěšného absolvování kurzu. Veterinární péče řídí výkup psů do resortu, poskytuje péči a dožití vyrazeným služebním psům. (Centrum vojenské kynologie, 2021)

Vojenský veterinární ústav Hlučín

Vojenský veterinární ústav (dále jen VVÚ) provádí státní veterinární dozor v resortu MO. Zajišťuje ochranu vojsk proti onemocněním přenosným ze zvířat na člověka, politiku bezpečnosti potravin, preventivní činnost u zvířat vojenské správy včetně hospitalizace, operativy a dalších specializovaných zákroků. (Vojenský zdravotní ústav, 2021)

3.1.2 Praporeční obvaziště

Praporeční obvaziště (dále jen PO) je zdravotnická jednotka na úrovni prapor/pluk. Velitelem obvaziště je lékař, který je přímo podřízen veliteli útvaru. Obvaziště zabezpečuje zdravotnický výcvik a zdravotnické zabezpečení jednotky jako takové při plnění úkolů (plní výcvik, střelby a ostatní povinnosti vyplývající z charakteru útvaru). Vybraný nelékařský zdravotnický pracovník na funkci zdravotníka obvaziště zastává dále funkci skladníka a vede evidenci zdravotnického materiálu MU 2.5 pro potřeby útvaru a spolupracuje s oddělením logistiky v rámci doplňování materiálu. (Křištof, 2018)

3.1.3 Vojenské nemocnice

Do podřízenosti Ministerstva obrany jsou zařazeny tři vojenské nemocnice: Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha (ROLE 4), Vojenská nemocnice Brno a Vojenská nemocnice Olomouc. Ústřední nemocnice v Praze je zároveň fakultní nemocnicí pro Fakultu vojenského zdravotnictví v Hradci Králové Univerzity obrany v Brně (dále jen FVZ UO) a poskytuje lůžkovou kapacitu 677 lůžek. Dále funguje jako výukové a vzdělávací zařízení pro AČR i odbornou veřejnost. Nemocnice poskytují péči v plném spektru oborů (vyjma kardiologie a léčby popálenin). Pediatrická a gynekologická péče je omezena. (MO, 2014)

3.1.4 Ústav leteckého zdravotnictví

Ústav leteckého zdravotnictví (dále jen ÚLZ) provádí léčebnou a posudkovou činnost u vojenského i civilního leteckého personálu, kterým vydává osvědčení o zdravotní způsobilosti platné v celé EU. Je jediné zdravotnické zařízení v ČR oprávněné provádět vstupní vyšetření pilotů 1. třídy a pracovníků řízení letového provozu. Své služby nabízí i pro zájemce vykonávající činnost v dalších specializovaných neleteckých profesích, jako jsou potápěči, hasiči, záchranáři, policisté, řidiči apod. (Ústav leteckého zdravotnictví Praha, 2021)

3.1.5 Univerzita obrany Brno

Univerzita obrany v Brně (dále jen UNOB) je v přímé podřízenosti Sekce státního tajemníka. Jednou ze tří fakult je FVZ dislokovaná v Hradci Králové (do roku 2004 Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně, dále jen VLA JEP). Ta poskytuje nabídku studijních programů v bakalářském, magisterském a doktorském programu. Konkrétně je to zdravotnický záchranář, vojenský lékař, zubní lékař, farmaceut a doktorandské studium. Fakulta spolupracuje s Lékařskou fakultou Univerzity Karlovy v Hradci Králové a Fakultou zdravotnických studií Univerzity Pardubice (dále jen FZS UPce). Další kooperace probíhá s vojenskými i civilními zdravotnickými zařízeními. Další velkou částí výuky jsou specializované kurzy pro vojáky z povolání.

Novodobá historie vojenského zdravotnického vzdělávání započala v roce 1951 pod názvem Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně a měla školit pro potřeby tehdejší armády lékařský a středně zdravotní personál. Z důvodu stálého nedostatku středního zdravotnického vojenského personálu vzniklo v roce 1955 vojenské zdravotní učiliště. V roce 1961 bylo učiliště přesunuto do Žiliny, kde se změnil název na Vojenskou střední zdravotnickou školu, která vzdělávala vojenské zdravotníky. Se vznikem samostatné České republiky v roce 1993 byli studenti Vojenské střední zdravotnické školy převedeni do nově vzniklé Vojenské zdravotnické školy v Hradci Králové. Při Vojenské zdravotnické škole byl v roce 1994 založen Roční praporčický kurz sloužící pro sestry, které byly do armády z důvodu nedostatku zdravotnického personálu nabírány přímým náboem. V roce 1999 byla Vojenská zdravotnická škola v Hradci Králové zrušena. Od té doby je NLZP přijímán do AČR přímým náboem či bakalářským studiem zdravotního záchranáře, které bylo na FVZ UO akreditováno v roce 2008 ve spolupráci s FZS UPce. (Historie FVZ, 2021; Zaměření FVZ, 2021)

3.1.6 Zahraniční operace

Dalším nesporným zdrojem informací ve prospěch celoživotního vzdělávání jsou zahraniční operace. Během armádního života se převážná většina zdravotníků zúčastní aspoň jedné mise. Spolupráce v mezinárodním týmu či jen kooperace v rámci vojenské základny nebo na humanitární misi v životě každého vojáka – zdravotníka zanechá spoustu nových zkušeností a zážitků.

Čeští vojenští zdravotníci se zúčastnili zahraničních operací v Afghánistánu, Iráku, Bosně a Hercegovině, dále mírových misí v Pákistánu či Turecku. (Almanac: Czech Republic, 2021)

4 OZBROJENÉ SÍLY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

4.1 Vojenská zdravotnická služba

Vojenská zdravotnická služba Slovenska – Ozbrojené sily Slovenskej republiky zajišťuje zdravotnickou péči pro přibližně 12 500 příslušníků slovenské armády. Poskytuje základní a specializovanou diagnostickou a terapeutickou lékařskou péči profesionálním vojákům, důchodcům, příbuzným vojáků a civilním pacientům i nezbytnou zdravotnickou a veterinární podporu při výcviku a operacích v nadnárodních vojenských a humanitárních operacích, při pátracích a záchranných pracích.

Slovenská armáda je rozdělena na pozemní, vzdušné a speciální síly. Každá složka má svého hlavního lékaře s hlavním zdravotníkem a jemu podřízené jednotky. Veškerá vojenská zdravotnická zařízení jsou v odborné podřízenosti Úřadu hlavního lékaře Ozbrojených sil Slovenské republiky (dále jen OSSR) se sídlem v Ružomberku. V jeho čele stojí hlavní lékař Ozbrojených sil SR, který je nejvyšším představitelem slovenské vojenské zdravotnické služby. Je přímo podřízen náčelníkovi generálního štábu (dále jen CHOD) Slovenské republiky.

S ohledem na velikost a kapacitu státu je mezi vojenskou zdravotnickou službou a civilním sektorem těsná spolupráce. V rámci civilně-vojenské kooperace (dále jen CIV-MIL) civilní medicína zajišťuje vzdělávání a armáda také hojně využívá specializovaných služeb veřejného zdravotnictví.

Vojenští zdravotníci jsou dislokováni v:

- Vojenský ústav hygieny a epidemiologie,
- Praporeční obvaziště,
- Ústřední vojenská nemocnice,
- Ústav leteckého a preventivního lékařství. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

Vojenský ústav hygieny a epidemiologie

Úkoly v oblasti veřejného zdraví zastřešuje Vojenský ústav hygieny a epidemiologie v Bratislavě (dále jen VUHE). Kromě úkolů v této oblasti zajišťuje VUHE také očkování příslušníků ozbrojených sil vyslaných do zahraničí za účelem plnění úkolů v zahraničních misích. Ochrana zdraví sil zahrnuje veterinární podporu s úkolem nejen ve zdravotní péči o zvířata, ale také v oblasti bezpečnosti potravin i vody a epidemiologie. Veterináři zajišťují dekontaminaci materiálu vracejícího se z operací v zahraničí, aby se zabránilo šíření nepůvodních chorob. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

Praporeční obvaziště

Na úrovni brigád a praporů (stejně jako v AČR) jsou zdravotnické jednotky na úrovni ROLE 1 – praporeční obvaziště. Tyto jednotky plní úkoly zejména v oblasti výcviku a zajištění vojenských cvičení. Primární péče je zajištěna centry zdravotnických služeb. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

Ústřední vojenská nemocnice

Ústřední vojenská nemocnice v Ružomberku (ROLE 4) zaujímá významné postavení v síti vojenských zdravotnických zařízení. Nemocnice se skládá z 18 klinik/oddělení a disponuje 400 lůžky. Nemocnice má akreditaci nabízející univerzitní vzdělání nemocničního zdravotnického personálu ve spolupráci s Katolickou univerzitou v Ružomberku. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

Ústav leteckého a preventivního lékařství

Létající personál pravidelně podstupuje vyšetření v Ústavu leteckého a preventivního lékařství ve Vojenské letecké nemocnici v Košicích, který je jediným svého druhu na Slovensku. Tým vedený třemi specializovanými lékaři poskytuje vyšetření vyžadovaná vnitrostátními právními předpisy také pro všechny civilní letecké pracovníky. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

Nemocnice sv. Michala

Bratislavská Nemocnice sv. Michala provádí prostřednictvím svých oddělení nemocí z povolání prohlídku každého vojáka, který odchází na zahraniční operaci a vrací se z ní. Každý voják vracějící se z operace v epidemiologicky nebezpečné oblasti je okamžitě izolován po dobu 5 dnů v karanténě ve specializovaném ústavu pro plicní nemoci, kde jsou prováděna všechna nezbytná vyšetření. Jako civilní nemocnice, ve zmiňované CIV-MIL spolupráci, provádí péči o vojenský personál.

Polní nemocnice dislokovaná v Ružomberku plní úkoly ROLE 2 a je v přímé podřízenosti Úradu hlavného lekára. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

Zahraněční operace

Slovenští vojenští zdravotníci se zúčastnili zahraničních operací v Afghánistánu, Iráku, v bývalé Jugoslávii, na Kypru, na Gólandských výšinách, ve Východním Timoru a Libanonu. (Almanac: Slovakia republic, 2021)

5 OZBROJENÉ SÍLY POLSKA

5.1 Vojenská zdravotnická služba

Vojenská zdravotnická služba Polska (Sily Zbrojne Rzeczypospolitej Polskije) zabezpečuje zdravotní péči bezmála 96 000 příslušníkům armády. Stejně jako v ostatních státech V4 i polská armáda zaměstnává občanské zaměstnance na zdravotnických funkcích. Polské ozbrojené síly se dělí na společné velení armády, letectvo, námořnictvo, speciální síly a inspektorát podpory.

Ústředním orgánem je Odbor vojenské zdravotnické služby Ministerstva národní obrany (dále jen MOD). Oddělení odpovídá za celkovou koordinaci činností Vojenské zdravotnické služby (Department Wojskowej Służby Zdrowia). Vedoucím oddělení je hlavní lékař polských ozbrojených sil. Ředitelství vojenské zdravotnické služby je přímo podřízené generálnímu vedení polských ozbrojených sil skrze Inspektorát logistické podpory.

Zařazení zdravotníků:

- Institut vojenské medicíny,
- Vojenský institut leteckého lékařství,
- Vojenský ústav hygieny a epidemiologie,
- Vojenské nemocnice, rehabilitační nemocnice,
- Centra vojenské preventivní medicíny,
- Vojenské krevní centrum,
- Středisko epidemiologických reakcí polských ozbrojených sil,
- Praporeční obvaziště,
- Vojenské polní nemocnice,
- Vojenské centrum farmacie a lékařské technologie,
- Posádkové ošetrovny,
- Vojenské zdravotnické výcvikové středisko v Lodži. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Institut vojenské medicíny

Institut vojenské medicíny – Wojskowy instytut medyczny – se skládá z Ústřední fakultní nemocnice Ministerstva obrany. Lůžková kapacita činí 978 lůžek. Je to největší vojenská nemocnice v Polsku. Další část je vědecká, a to včetně postgraduálního vzdělávacího centra. Hlavní část institutu se nachází ve Varšavě. V Lodži jsou dislokovány dvě vědecké jednotky: Ústav organizace lékařské podpory a veřejného zdraví a Ústav bioetiky a lékařského práva.

Další dvě jednotky se nacházejí v Gdyni. Je to Ústav námořní a hyperbarické medicíny a Ústav tropické medicíny a epidemiologie. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenský institut leteckého lékařství

Institut je vysoce specializované zařízení provádějící zkoušky způsobilosti pro letce, výsadkáře a pozemní personál. Dále je institut určen pro vědecko-výzkumnou činnost v oblasti leteckého lékařství. Součástí je také školicí středisko pro létající zdravotnický personál. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenský ústav hygieny a epidemiologie

Jak již bylo zmíněno, ústav má své sídlo ve Varšavě. Centrum biologické diagnostiky se však nachází v Puławy. Hlavní náplní ústavu je vytváření opatření proti zbraním hromadného ničení, včetně chemických, biologických, radiologických a jaderných látek. A konečně má také neméně důležité úkoly v oblasti školení o ochraně zdraví bojových sil. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenské nemocnice, rehabilitační nemocnice

Polské ozbrojené síly disponují osmi vojenskými nemocnicemi. Tři nemocnice zaměstnávají vojenský i civilní personál. Ve zbylých pěti tvoří veškerý personál pouze civilisté. Čtyři resortní rehabilitační nemocnice zaměstnávají pouze civilní personál. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Centra vojenské preventivní medicíny

Pět středisek vojenské preventivní medicíny je umístěno v Modlíně (poblíž Varšavy), Vratislavi, Bydhošti, Krakově a Gdyni, jsou to běžné základny Vojenské hygienické inspekce, Vojenské veterinární inspekce a Vojenské farmaceutické inspekce. Zahrnují také laboratorní části a mobilní týmy používané v případech biologických ohnisek. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenské krevní centrum

Vojenské krevní centrum se nachází ve Varšavě a má osm regionálních stanic. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Středisko epidemiologických reakcí polských ozbrojených sil

Středisko je specializovaná jednotka odpovědná za protipatření biologických hrozeb a Medical Intelligence (dále jen MEDINT). Skládá se z mobilních a stacionárních prvků. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Praporní obvaziště

Jednotky zabezpečující péči na ROLE 1 jsou nedílnou součástí vojenských jednotek stejně jako v AČR. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenské polní nemocnice

V Bydhošti a Vratislavi se nacházejí dvě vojenské polní nemocnice. Nedávno byla reorganizována první vojenská polní nemocnice v Bydhošti. Poskytovaná péče je na úrovni ROLE 2/3. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenské centrum farmacie a lékařské technologie

Hlavním zdravotnickým logistickým prvkem je Vojenské centrum farmacie a zdravotnických technologií. V současné době je podřízeno Divizi zdravotnické služby Inspektorátu podpory. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Posádkové ošetrovny

Ošetrovny poskytující primární péči jsou součástí vojenských ekonomických útvarů podřízených Inspektorátu podpory. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Vojenské zdravotnické výcvikové středisko v Lodži

Středisko nabízí základní i pokročilé výcvikové a vzdělávací programy zdravotnické péče pro zaměstnance i kontraktovaný personál. Dále zajišťuje školení personálu účastnícího se nasazení polských vojenských kontingentů v zahraničí, organizování a vedení výcvikových kurzů pro vojenské lékařské specialisty. Součástí centra je jedinečná didaktická základna věnovaná terénní lékařské simulaci. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

Zahraniční operace

Vojenští zdravotníci se zúčastnili zahraničních operací v Iráku, Čadu, Kosovu, Kuvajtu a Afghánistánu. Zdravotnické zabezpečení zde bylo na úrovni ROLE 1–2. (Almanac: Poland, Republic of, 2021)

6 MAĎARSKÉ OBRANNÉ SÍLY

6.1 Vojenská zdravotnická služba

Maďarské obranné síly – Magyar Honvédség čítají přibližně 26 500 příslušníků ozbrojených sil. Pro všechny tyto příslušníky zajišťuje péči vojenská zdravotnická služba. Systém vojenské zdravotnické péče prošel velkou reformou v roce 2011. Nastavení systému navazovalo na reformu poskytování veřejného zdraví v Maďarsku. Vojenské zdravotnictví disponuje dvěma vojenskými nemocnicemi, čtyřmi rehabilitačními zařízení, hospicem a dvěma dalšími instituty. Zdravotnická služba je v přímé podřízenosti náčelníka štábu Maďarských ozbrojených sil. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Vojenští zdravotníci slouží v následujících institucích:

- Vojenská nemocnice,
- Institut letecké medicíny, vojenské zdatnosti a výzkumu,
- Vědecký institut,
- Zdravotnická výcviková základna,
- Praporeční obvaziště,
- Centrum NATO pro vojenskou medicínu. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Vojenská nemocnice

Vojenská nemocnice, která je dislokována v Budapešti, je hlavní vojenské zdravotnické zařízení. Díky reorganizaci veřejného zdravotnictví byla navýšena kapacita zaměstnanců o 400 osob a nemocnice byla integrována do celouzemního systému péče o zdraví. Nemocnice se stala jedním z klíčových prvků zdravotnického systému a zajišťuje specializovanou péči v mnoha oborech vyjma pediatrie. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Institut letecké medicíny, vojenské zdatnosti a výzkumu

Institut se nachází v Kecskemétu a je odpovědný za provádění činností v oblasti leteckého lékařství, zkoušek vojenské způsobilosti, hodin ambulantní chirurgie, jednodenní chirurgie a vědecko-výzkumných projektů. Provádí zkoušky letecké způsobilosti pro vojenské i civilní piloty, kandidáty na piloty, pozemní posádky (technici, řídící letového provozu), parašutisty, potápěče a piloty závěsných kluzáků. Jednodenní a ambulantní chirurgie je poskytována sloužícím personálu a jejich příbuzným. Sekce výzkumu leteckého lékařství provádí vědecký výzkum v úzké spolupráci s katedrou Letecké a kosmické medicíny na Szegedské univerzitě věd. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Vědecký institut

Budapešťský ústav provádí základní a aplikovaný výzkum chemických, biologických a jaderných (dále jen CBRN) zbraní a zdravotnické ochrany proti CBRN v oblasti biomedicínské vědy. Vědecký institut má také na starosti provádění pravidelných prohlídek vojenského personálu na omamné a psychotropní látky. Jako prioritní oblast výzkumu je rozvíjící se projekt systému identifikace osob založený na DNA evidenci obětí trestných činů. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Zdravotnická výcviková základna

Další institucí, která se také nachází v Budapešti, je výcvikové středisko pro zdravotnický personál. Výcvikové a certifikační programy prováděné na základně zahrnují plánování a provádění základních a pokročilých zdravotnických výcvikových programů pro všechny složky obranných sil. Kromě toho je základna odpovědná za vedení zdravotnického výcviku a certifikačních kurzů pro jednotky předurčené pro krizový management a za certifikaci zdravotnických specialistů. Kurzy a výcvik jsou také určeny pro záchranné potápěče a specialisty na výbušniny. Dále jsou zde připravováni příslušníci účastníci se mise v zahraničí v rámci NATO a EU. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Centrum NATO pro vojenskou medicínu

Centrum nespadá pod maďarskou armádu, Maďarsko je však hostitelskou zemí tohoto pracoviště. Středisko bylo akreditováno v roce 2009 se sídlem v Budapešti a detašovaným pracovištěm v německém Mnichově. The NATO Centre of Excellence for Military Medicine (dále jen NATO MILMED COE) je nadnárodní organizace ve zdravotnické oblasti. Toto pracoviště zajišťuje odborné podklady, změny doktrín a dokumentů NATO, koncepční plánování zdravotnického zabezpečení u jednotek NATO. Na jeho činnosti se podílí jedenáct zemí, součástí je i Maďarsko, Česká republika a Slovensko. Připojení Polska je právě v procesu. NATO MILMED COE nabízí širokou škálu kurzů pro vojenský zdravotnický personál. (NATO Centres of Excellence, 2021; What Is The NATO MILMED COE, 2021)

Vigorous Warrior

Série cvičení Vigorous Warrior (dále jen VW) je jediným specializovaným nadnárodním zdravotnickým cvičením v NATO, které každé dva roky organizuje Centrum excelence NATO pro vojenské lékařství (NATO MILMED COE, Budapešť, Maďarsko) a dobrovolná hostitelská země. Jeho cíle se vždy zaměřují na řešení nejdůležitějších otázek vojensko-lékařské oblasti v mnohonárodním prostředí. Série sahá do roku 2011, kdy se jí v Maďarsku zúčastnilo 5 národů,

do roku 2013 se rozšířila na 11 národů v Německu, na 14 v roce 2015 v České republice, na 26 v roce 2017 v Německu a v roce 2019 v Rumunsku se zúčastnilo již 39 národů. Cvičení se rozrostlo o koncepty národní ochrany zdraví, manévrování s lékařskými jednotkami, lékařské hodnocení – Medical Evaluation (dále jen MEDEVAL) a mnoho dalších aspektů vojensko-lékařských věd. (NATO Military Medical Exercise Vigorous Warrior 2017; Vigorous Warrior, 2021)

Praporní obvaziště

Pracoviště ROLE 1 jsou začleněny do vojenských jednotek a zároveň plní úkoly primární péče v místě posádky. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

Zahraniční operace

Zdravotnická služba maďarské armády byla dislokována v Afghánistánu a Kosovu. (Almanac: Hungary, Republic of, 2021)

SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část práce si kladla za úkol seznámit čtenáře s pojmy Visegrádská čtyřka a vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků, dále popsat jednotlivé části vojenských zdravotnických služeb ozbrojených složek V4 s cílem ukázat, kde všude mohou vykovávat svou profesi vojenští zdravotníci. Tento základ je myšlen jako první představení vojáka – zdravotníka a toho, kde všude může v armádě působit, v praktické části práce pozvolna přejde na podkrytí pracovního života NLZP, který složil vojenskou přísahu:

„Já, voják, vědom si svých občanských a vlasteneckých povinností, slavnostně prohlašuji, že budu věrný České republice. Budu vojákem statečným a ukázněným, budu plnit úkoly ozbrojených sil a budu dodržovat právní a vojenské předpisy. Svědomitě se budu učit ovládat vojenskou techniku a zbraně, připravovat se k obraně České republiky a budu ji bránit proti vnějšímu napadení. Pro obranu vlasti jsem připraven nasadit i svůj život.“

Tak přísahám! (AČR, 2021)

a je dále vázán *Etickým kodexem nelékařských zdravotnických profesí*.

Tuto obrovskou zodpovědnost za péči o zdraví ostatních a význam pojmu *nasadit svůj život* člověk pochopí ve chvíli, kdy na zahraniční misi v dálce slyší výbuch, bez váhání běží do polní nemocnice, bojuje za životy zraněných vojáků a sám doufá, že další exploze nezazní ještě blíže. Úcta k životu a lidskému zdraví pak dosáhne maximálního významu. V těchto situacích se zdravotník nespolehá jen sám na sebe, ale i na ostatní, všichni pracují jako jeden tým, jako jeden stroj. Právě díky každému jedinci v týmu, jeho znalostem a dovednostem je tento stroj plně funkční a vysoce efektivní. Znat, umět použít získané informace a zdokonalovat se ve své profesi by mělo být cílem každého, kdo chce pečovat o lidské zdraví.

II PRŮZKUMNÁ ČÁST

7 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

7.1 Průzkumný problém

Z důvodu celosvětové migrace obyvatel a zdravotníků za prací, ale i přímo z výpovědí vojenských zdravotníků českých i zahraničních armád a osobních zkušeností autorky z mezinárodních vojenských cvičení či zahraničních operací je zřejmé, že celoživotní vzdělávání zdravotnického personálu je velmi důležitý pojem a je třeba se mu věnovat. V této práci byl jako průzkumný cíl nastaven systém celoživotního vzdělávání vojenských zdravotníků, konkrétně příslušníků uskupení států V4. Cílem průzkumného šetření bylo zjistit co nejvíce informací o povinnostech kladených na vojenského zdravotníka v souvislosti s nutností celoživotního vzdělávání. Jaké má úkoly jako VZP, možnosti kurzů a celoživotního vzdělávání NLZP, legislativní normy pro NLZP v ozbrojených složkách.

7.2 Průzkumné cíle

Průzkumné cíle empirické části jsou:

- zmapovat systém celoživotního vzdělávání jednotlivých vojenských celků V4,
- popsat povinnosti vojenského zdravotníka států V4,
- zjistit úroveň celoživotního vzdělávání ve vojenské sféře jednotlivých armád V4,
- zjistit (popsat realitu) vykonávání odborné praxe v součinnosti s prací profesionálního vojáka jednotlivých armád V4.

Jako průzkumné otázky (dále jen PO) byly stanoveny následující.

- Jakým způsobem může nelékařský zdravotnický pracovník vstoupit do armády a jaký je minimální stupeň vzdělání při vstupu do jednotlivých armád V4?
- Jaké povinnosti nezdravotnického charakteru má vojenský zdravotník V4?
- Jaké jsou možnosti zdravotnického rozvoje v rámci celoživotního vzdělávání vojenských zdravotníků V4?
- Jaká je úroveň plnění a udržování si odborné zdravotnické praxe NLZP ve V4?
- Jaké jsou na zdravotníka V4 kladeny jazykové požadavky?

- Jaký je legislativní rámec vojenského zdravotnictví členů V4?

Z daných výzkumných otázek vyplývá potřeba získání celistvého pohledu na práci zdravotníka působícího v ozbrojených složkách v kontextu jedné velké složky pracovního života a tou je právě celoživotní vzdělávání NLZP.

7.3 Metodologie průzkumného šetření

Pro dosažení stanovených průzkumných cílů byl zvolen kvalitativní výzkumný design, který se zabývá zkoumáním, popsáním a interpretací osobní zkušenosti jedince. Kvalitativní přístup netransformuje fenomén na číselné hodnoty, ale pracuje s původními daty nejčastěji ve formě verbálního sdělení, které je za účelem interpretace převedeno do psané podoby. (Willig, 2013)

Jak zmiňuje Hendl (2016), neexistuje jednoznačný a celosvětově uznávaný postup na provedení kvalitativního výzkumu. Typická pro něj je pružnost, například v tvorbě otázek, ale také i při samotné analýze dat. Ovšem mnoho autorů nabízí přehledný postup kroků analýzy dat ve svých publikacích.

Sběr dat i jejich analýza vycházely z doporučení tzv. tematické analýzy, což je jeden z postupů kvalitativního výzkumu, který nabízí snadný a flexibilní přístup. Tematická analýza je proces identifikace datových vzorců a témat v kvalitativních datech. V rámci analýzy se organizují a detailně popisují získaná data. Datovou množinou se označují data, která byla získána přepisy rozhovorů, a data pojednávající o vybraném problému. Tuto množinu poté výzkumník podrobí vlastní analýze. (Hendl, 2016)

Průzkum byl složen ze dvou částí a stejně tak i data byla získávána ze dvou zdrojů. Prvním zdrojem dat byly polostrukturované rozhovory s respondenty, druhým zdrojem byly dostupné armádní dokumenty, volně přístupné informace o vojenských zdravotnících a jednotlivých ozbrojených složkách V4. Zdroje byly podrobeny přiměřené kritice pramenů. Data byla sbírána z oficiálních armádních českých i zahraničních webových stránek, stránek doporučených vedoucí práce, odborných zdravotnických časopisů, impaktovaných zahraničních časopisů vyhledaných ve vědeckých databázích.

Kvalitativní výzkum byl vybrán z důvodu potřeby co nejlépe obsáhnout pocity a názory respondentů na systém celoživotního vzdělávání vojenských zdravotníků. Jak již bylo sděleno, zdravotník je v první řadě VZP se všemi povinnostmi z tohoto postu vyplývajícími, ale zároveň i NLZP, a to opět se všemi náležitostmi s tím souvisejícími. Proto byl vybrán kvalitativní

přístup, který dává více informací o respondentových zkušenostech, pocitech a názorech na dané téma než kvantitativní dotazníkové šetření.

V rámci zachování anonymity byli respondenti označeni jako respondent 1 až respondent 7 (dále jen R1–R7) s označením, kterého státu je respondent příslušníkem. Data byla sepsána v aplikaci Microsoft Word 2016 a tabulky vytvořeny v aplikaci Microsoft Excel 2016.

Zájem o zkoumané téma pocítuji již delší dobu díky osobním zkušenostem a rozhovorům s kolegy – vojenskými zdravotníky během domácích i mezinárodních zdravotnických cvičení, kdy téma vzdělávání a odborné zdravotnické praxe bylo mnohokrát zmiňováno při oficiálních prezentacích velitelů či neformálních hovorech účastníků cvičení. Lze zde připomenout mezinárodní cvičení VW 2015 pořádané v České republice a VW 2017 v Německu. Jednou z osob připomínajících důležitost celoživotního vzdělávání, potřebu společného prověřování dovedností a hledání slabých míst v systému vojenské zdravotnické péče byl plukovník Dr. Lászlo Fazekas MD, ředitel NATO Centre of Excellence for Military Medicine. Vzhledem k důležitosti tématu diplomové práce – celoživotní vzdělávání zdravotníků – bylo přistoupeno k rozšíření průzkumu přesahující rámec AČR a hranice České republiky.

Data měla být původně sbírána přímo v jednotlivých státech V4. Vize byla navštívit vojenské zdravotníky jednotlivých států, udělat formou polostrukturovaných rozhovorů sběr dat a prostudovat dostupné vojenské dokumenty. Z důvodu nepříznivých podmínek plynoucích z pandemie SARS-CoV-2 nebylo možné vycestovat do zahraničí, proto sběr dat proběhl pouze korespondenčním dotazováním přes e-mail a telefonickou komunikací, což bylo jediné možné řešení pro získání požadovaných dat mimo Českou republiku. Veškeré dokumenty týkající se průzkumu byly poslány přes zprostředkovatele e-mailem a dále roz distribuovány jednotlivým osloveným respondentům a navraceny zpět, opět elektronickou formou či telefonicky. E-maily byly poslány v jazycích – češtině, angličtině a maďarštině. Rozhovorové otázky byly v angličtině a v rodném jazyce jednotlivých respondentů. Respondenti obdrželi seznam polootevřených otázek s dostatečným prostorem pro osobní vyjádření ke každé zkoumané oblasti. Posledním bodem rozhovoru byl prostor pro osobní vyjádření a doplnění tématu rozhovoru. Výpovědi participantů průzkumu byly poté přeloženy a přepsány do češtiny rodilými mluvčími z jednotlivých států žijícími v České republice. Zprostředkovateli komunikace byli VZP v důstojnických hodnostech na manažerských postech, a to z důvodu jazykové vybavenosti – komunikace v angličtině. Další distribuce vedla systémem velení (z vyššího na nižší posty) až k cílovým respondentům. V případě Slovenska

to byl příslušník vojenské psychologické služby, z polské strany důstojník logistické podpory, který dále komunikoval s příslušníkem zdravotnické služby. Musím ocenit jeho velkou pomoc při zprostředkovávání komunikace s polskou zdravotnickou službou a překladem z angličtiny do polštiny. S polskými zdravotníky byl velký problém s jazykovou bariérou. Poslední zprostředkovatelem byl zdravotnický důstojník maďarské vojenské zdravotnické služby působící v COEMED. Největší úskalí ve sběru dat byla neochota spolupráce ze strany maďarských vojenských zdravotníků. Komunikátor se mi snažil pomoci, ale získané informace jsou pouze od 1 respondenta.

Telefonická komunikace proběhla pouze u jednoho příslušníka slovenských ozbrojených sil, a to se souhlasem k nahrávání rozhovoru. Ostatní respondenti odmítli telefonickou komunikaci. V rámci AČR byly provedeny polostrukturované rozhovory s prováděním zápisků a nahráváním rozhovorů na záznamové zařízení. Dotazování o tomto způsobu rozhovoru byli předem informováni a souhlasili s tímto způsobem sběru dat. Sběr dat probíhal v období února–březen 2021.

Druhým zdrojem dat byly dostupné vojenské dokumenty a volně přístupné informace o členech V4. Distribuce vojenských dokumentů a nařízení není možná přes volně přístupné webové portály z důvodu daného stupně utajení informací. Tím pádem se počet získaných zdrojů značně ztenčil. Vyhledávání zdrojů probíhalo přes českou databázi Medvik, zahraniční PubMed, mezioborovou zahraniční databázi EBSCO. Vzhledem k úzké specifikaci tématu diplomové práce (dále jen DP) jsou dostupné informace velmi omezené.

7.4 Výběr průzkumného vzorku

Do výzkumného vzorku byly vybrány vojenské zdravotnické služby s podobnými ambicemi a velikostí armády. Dalším kritériem byla dojezdová dostupnost pro sběr dat nebo fakt, že Slovensko je bez jazykové bariéry. Dále bylo zásadní i letité spojení, kterým je uskupení V4. Jak již bylo zmíněno, sběr dat ostatních členů V4 proběhl neosobní komunikací via komunikační kanály. Respondenty byli jednotliví příslušníci VZdrSl států V4 na pozici vojenský zdravotník – konkrétně všeobecné sestry a zdravotničtí záchranáři. Celkově bylo osloveno 12 respondentů, z každého státu 3. Data se podařilo získat od 7 oslovených. Důvody nezúčastnění se dalších respondentů byly: 2x onemocnění Covid-19 a následná rekonvalescence, 1x péče o rodinného příslušníka s těžkým průběhem onemocnění Covid-19 a 2 účastníci neodpověděli v daném časovém rozmezí, dokonce ani po opakované žádosti o participaci na průzkumu.

7.5 Analýza dat

„Kvalitativní analýza dat je uměním zpracovat data smysluplným a užitečným způsobem a nalézt odpověď na položenou výzkumnou otázku.“ (Hendl, 2012)

V analýze dat jsem se jako první věnovala rozhovorům, poté jsem analyzovala dokumenty.

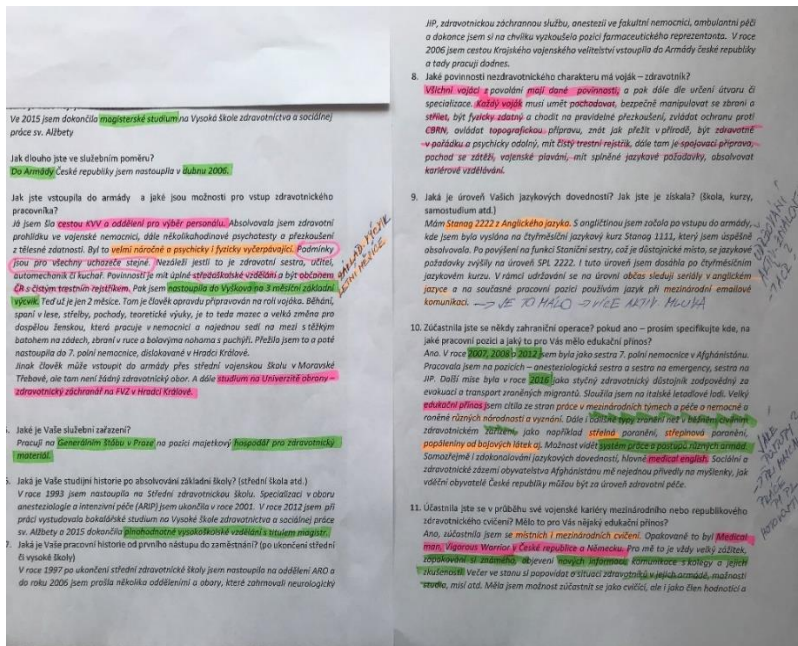
Nultým krokem v procesu analýzy dat je *reflexe* zkušenosti výzkumníka s daným tématem. Je dobré uvědomit si, jaký vztah má výzkumník k danému tématu, co ho motivuje k jeho kvalitnímu zpracování a také jaké jsou jeho vlastní zkušenosti v souvislosti se zkoumanými fenomény. Díky této reflexi je zachována transparentnost výzkumu. (Smith a kol., 2009).

„Reflexe vlastní zkušenosti s tématem představuje především nástroj uvědomění si interpretativní role ve výzkumném procesu, díky němuž jsme schopni užitečně pracovat s daty a zajistit přitom validitu naší analýzy.“ (Řiháček et al., 2013, s. 17)

K vybranému tématu má autorka blízko díky svému povolání vojenského zdravotníka v AČR (jak již bylo zmíněno dříve, kap. 7.1). Tento bonus velmi pomohl při rozhovorech s vojenskými zdravotníky. Nebylo potřeba nechat si vysvětlovat vojenské termíny a zkratky, tím byla zajištěna plynulost rozhovoru. Podobně to bylo s e-mailovou komunikací, kdy nebylo třeba posílat zpět dotazy na upřesnění výpovědí.

Prvním krokem samotné analýzy je pročitání přepisu rozhovoru a primární zaměření výzkumníkovi pozornosti na respondenta a jeho výpověď. (Řiháček et al., 2013) V první fázi byl proveden opakovaný poslech nahraných rozhovorů s českými příslušníky a slovenským příslušníkem. Poté byly rozhovory přepsány a opakovaně přečteny. Ostatní rozhovory, které zaslali participanti průzkumu e-mailem, byly také opakovaně přečteny.

Druhým krokem je zapisování počátečních poznámek, podtrhávání slovních spojení, které výzkumník shledává důležitými, a kontrola toho, že vybraná témata mají vztah k výzkumným otázkám. (Řiháček et al., 2013) Rozhovory byly doplněny o poznámky, myšlenky a zvýraznění pasáží, které byly shledány důležitými. Tento krok analýzy dokládá obrázek 2.



Obrázek 2 – Fáze procesu analýzy dat rozhovoru

Třetím krokem je uspořádání témat do ucelenější struktury. Byla použita metoda otevřeného kódování témat, jejíž cílem je tematické rozkrytí textu. (Hendl, 2016) V této fázi byla snaha o sumarizaci poznámek a vytvoření kódů – viz obrázek 3. Poté proběhla kontrola dat pro ověření toho, že témata obsahují poznatky o datech.



Obrázek 3 – Uspořádání témat, kódování

Komentář k obrázku 3

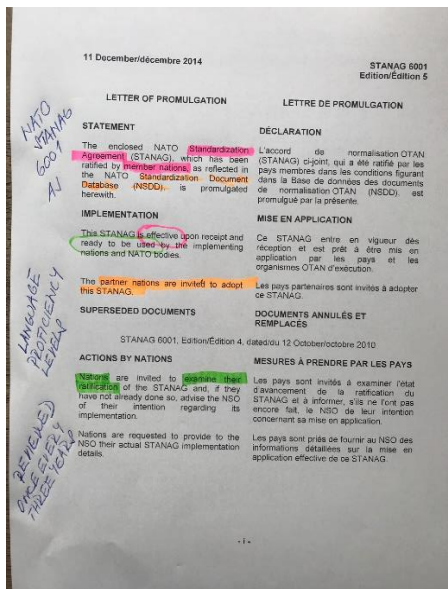
K rozkrytí průzkumných dat byla použita metoda otevřeného kódování, tj. vyhledávání klíčových témat souvisejících s pracovním životem vojenského zdravotníka. Témata už byla dána, protože byla součástí rozhovorů. Kódy byly vytvořeny z nejčastějších a opakujících se odpovědí respondentů a z prostudovaných dokumentů.

Čtvrtým krokem analýzy je propojení analytického vyprávění, dat a kontextualizace s existující literaturou. (Řiháček et al., 2013; Hendl, 2016) Proběhla verifikace kompatibility vytvořených témat s průzkumnými otázkami. Dále bylo provedeno vyhodnocení s cílem vytvořit komparaci s existující literaturou.

Pátým krokem bylo sepsání výsledků do výzkumné zprávy, která čerpá z kompletní analýzy rozhovorů a dokumentů.

Uvedený postup byl dodržen jak při analýze rozhovorů s českými respondenty, tak při analýze telefonického rozhovoru se slovenským zdravotníkem a e-mailů od zbylých respondentů.

Druhým zdrojem dat byly dostupné dokumenty. Ty byly také podrobeny kontrole ve vztahu k průzkumným otázkám. I tyto informace byly přepsány do uceleného textu.



Obrázek 4 – Analýza dat z dokumentu

8 VÝSLEDKY PRŮZKUMU – VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

8.1 Prezentace respondentů

Při interpretaci výsledků jsem se snažila držet posloupnosti: ČR, SK, dále PL a HU. Některé odpovědi byly stejné od všech respondentů a byly uvedeny dohromady. Ze 7 respondentů, kteří se zúčastnili průzkumu, byli 4 ženy a 3 muži ve věkovém rozmezí 23–43 let. Účastníci průzkumu byli označeni jako respondent 1–7. (R1–R7). Informace o respondentech znázorňuje tabulka 1.

Tabulka 1 – Demografická charakteristika respondentů

	pohlaví	věk	vzdělání	odborná praxe před vstupem do OS	služební poměr u OS	mezinárodní cvičení	zahraniční operace
ČR R1	žena	43 let	Mgr.	9 let	15 let	ano	ano
ČR R2	žena	37 let	Bc.	11 let	3 roky	ne	ne
SK R3	žena	39 let	Bc.	6 let	14 let	ano	ano
SK R4	muž	23 let	Bc.	6 měsíců	2 roky	ne	ne
PL R5	muž	38 let	Bc.	7 let	12 let	ano	ano
PL R6	muž	30 let	Bc.	4 roky	7 let	ano	ne
HU R7	žena	29 let	Bc.	4 roky	3 roky	ne	ne

8.2 Vstup do armády, zdravotnická praxe

První otázkou byl požadavek na vzdělání při vstupu nelékařského zdravotnického pracovníka do ozbrojených sil. Ve všech státech V4 může vstoupit do armády člověk se státním občanstvím, starší 18 let, se středoškolským vzděláním a trestní bezúhonností. U všech respondentů bylo shodně zjištěno, že ve vojenských podmínkách je potřeba samostatně pracující zdravotník bez odborného dohledu. Díky odlišnému systému práce, než má civilní zdravotnický pracovník, v armádě všech států V4 není prostor pro práci pod odborným dohledem nebo se sníženými kompetencemi. Vojenský zdravotník musí být ode dne nástupu k mateřskému útvaru schopen plného zdravotnického zabezpečení dle svých kompetencí.

Na základě zjištěných dostupných dat a z rozhovorů vyplynulo, že pro vstup do armády na pozici **armádního zdravotníka jednotlivých států V4** je nutné mít dokončené středoškolské vzdělání. Toto kritérium je omezené rokem ukončení středoškolského studia. Jak již bylo zmíněno, v armádě může pracovat zdravotník s osvědčením výkonu povolání bez odborného dohledu. Vzdělání je získáváno v civilním sektoru, protože již neexistuje

možnost vzdělávat se na středoškolské úrovni v podmínkách armády ať už české nebo ostatních států.

Jak bylo uvedeno výše, **vstup do AČR** je možný přes KVV nebo bakalářským studiem na FVZ UNOB. Zdravotnický záchranář, který nastoupil k mateřskému útvaru po absolvování studia na FVZ UNOB, je zaškolován v rámci plnění odborné praxe, seznamuje se s chodem útvaru, je začleňován do systému zdravotnického zabezpečování jednotek. Poté je plně schopný plnit své povinnosti. Nyní, díky změně legislativy, je v řešení povolení vstupu do armády pro praktickou sestru. (Pokorná, 2009; Zdravotnické záchranářství, 2021)

V současnosti jsou zájemci o vstup do profesionální AČR vybíráni cestou Oddělení pro výběr personálu podle místa trvalého pobytu, ta svou práci navazují na činnost profesních poradců krajských vojenských velitelství. V rámci výběru je u uchazečů komplexně posuzována zdravotní, psychická, fyzická a motivační způsobilost pro povolání do služebního poměru. (Pokorná, 2009)

Poté následuje vojenský výcvik, v případě AČR dvouměsíční vojenský výcvik ve Velitelství výcviku – Vojenské akademii ve Vyškově (dále jen VeV-VA). Základní příprava představuje počáteční etapu přípravy (výcviku, výchovy a vzdělání) vojáka zvládat základní činnosti potřebné k přežití na bojišti a k boji, vytvoří si také fyzické a psychické předpoklady pro výkon služby vojáka v činné službě. Příprava formuje charakterové vlastnosti vojáků, které vytváří předpoklady pro úspěšné splnění úkolů jednotlivce a nejnižší jednotky. Zde musí voják získat nejen potřebné vědomosti, dovednosti a návyky, ale také přesvědčení a vůli splnit i nejnáročnější úkoly. (Kurzy, 2021) Tuto povinnost mají všichni rekrutanti do armád V4.

A konečně nastává nástup ke svému mateřskému útvaru – polní nemocnice, centrum zdravotních služeb, praporeční obvaziště atd.

Dalším způsobem, jak se stát profesionálním vojákem v **AČR**, je studium na Univerzitě obrany (UNOB). Fakulta vojenského zdravotnictví, která je dislokována v Hradci Králové, nabízí bakalářský studijní obor Zdravotnický záchranář. Po absolvování studia jsou studentům nabídnuta systematizovaná místa. Toto vzdělávání je platné i v civilním sektoru. Specializace v oboru není vyžadována, ale při výběru personálu je samozřejmě zhodnocena vstupní nabídka pracovních možností každého uchazeče.

Zdravotník vstupuje do **slovenské armády** z civilního sektoru se vzděláním zdravotnický záchranář, všeobecná sestra. R3: „Zdravotník nastoupí do armády přes KVV, pak absolvuje

klasické kolečko – zdravotní vyšetření, psychologické testy, přezkoušení fyzické zdatnosti. Poté nastoupí na vojenský výcvik na Akademii ozbrojených sil v Liptovském Mikuláši“.

Vstup do **armády polské** je pro uchazeče na post vojenský zdravotník možný s ukončeným středoškolským zdravotnickým vzděláním (na poddůstojnické funkce) a s vysokoškolským vzděláním (na pozici důstojníka). Dále je zde povinnost mít licenci pro výkon zdravotní sestry. Na specializované funkce, jako je například anesteziologická sestra či sálová sestra, je požadovaná specializace v oboru v rámci postgraduálního vzdělávání.

Zdravotnický personál vstupuje do ozbrojených složek **maďarské armády** taktéž s ukončeným středoškolským zdravotnickým vzděláním, které může vykonávat bez odborného dohledu.

Dalším zkoumaným bodem byla zdravotnická praxe respondentů před vstupem do armády. Výsledky popisuje tabulka 2.

Tabulka 2 – Vstup do armády, zdravotnická praxe

	ČR R1	ČR R2	SK R3	SK R4	PL R5	PL R6	HU R7
KVV a Oddělení pro výběr personálu	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Zdravotnická praxe před vstupem do OS	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Všichni oslovení respondenti vstoupili do ozbrojených složek jednotlivých států V4 přes Krajská vojenská velitelství a Oddělení pro výběr personálu. V dalším bodě rozhovoru týkajícím se zdravotnické praxe před vstupem do armády všichni respondenti odpověděli, že měli zdravotnickou praxi již před nástupem do OS. Zdravotnická praxe byla v rozmezí 6 měsíců – 11 let, viz tabulka 1.

8.3 Vojenské povinnosti

Další zkoumanou oblastí byly vojenské povinnosti nezdravotnického charakteru. Dle získaných informací od respondentů i dostupných dokumentů jsou tyto povinnosti dané zákonnou normou o armádě a vojácích z povolání. Vojenský zdravotník, stejně jako ostatní vojáci z povolání, musí umět pochodovat, manipulovat se zbraní, ovládat zásady ochrany před CBRN, být tělesně zdatný, zdravý atd.

Na základě získaných dat vyplývajících z postu VZP jsou vševojskové povinnosti pro AČR, SR, PL i pro HU vycházející z platné legislativy o VZP a OS stejné.

Povinnosti **zdravotníka v AČR** jsou dané popisem funkční náplně a číslem vojenské odbornosti (dále jen ČVO). Základním pravidlem je, že na prvním místě je voják z povolání a až poté odbornost. Z toho vycházejí priority plnění úkolů. Vše se odkazuje na zákon o vojácích z povolání č. 221/1999 Sb.

Mezi vojenské povinnosti patří střelecká příprava, taktická příprava, ženijní příprava, spojovací příprava, ochrana proti zbraním hromadného ničení (dále jen OPZHN), fyzická příprava a v neposlední řadě zdravotnické zabezpečení mateřského vojenského zařízení. Co se týče udržování odborné způsobilosti, je zajišťována v civilních zdravotnických zařízeních či cestou center zdravotnických služeb. Prvořadé je, jak již bylo zmíněno, plnění vojenských povinností, poté je čas na praxi ve zdravotnickém zařízení. Rozsah praxe a udržení zdravotnické odbornosti je dán civilním zákonem č. 96/2004 Sb. Vzdělávání vojenských zdravotníků musí odpovídat civilním zákonům a nařízením o zdravotnických povoláních České republiky.

Vojenský zdravotnický profesionál **slovenské armády** musí splňovat odbornou způsobilost, fyzickou zdatnost, zdravotní způsobilost, právní bezúhonnost, a to stejně jako každý jiný voják z povolání. Povinnosti, které musí splnit vojenský zdravotník, vyplývají ze zákona č. 321/2002 Sb., o ozbrojených silách Slovenské republiky. Voják si plní veškeré vojenské povinnosti a k tomu úkoly plynoucí z jeho specializace. Nedílnou součástí je i kariérové vzdělávání.

Povinnosti vycházejí z pracovní pozice vojáka z povolání **polské armády** a tabulkového místa vojenského zdravotníka jsou například střelba z ručních zbraní, hod granátem, CBRN výcvik, přezkoušení fyzické zdatnosti, udržování zdravotní způsobilosti, kariérové vzdělávání, jazyková vybavenost atd. R5: *„Každý rok absolvujeme výcvik ve vojenském výcvikovém prostoru. Střílíme z krátké i dlouhé zbraně včetně nočních střeleb, házíme granátem, dále pochod se zátěží, nasazování ochranných masek a pláštěnek, opakujeme si práci s vysílačkami, topografická příprava (práce s mapou, buzolou, navigačními systémy – pozn. autorky), vojenské plavání a záchrana tonoucího. Přezkoušení z tělocviku bývá většinou v květnu a červnu, opravné termíny pro nevyhovující nebo ty, kteří měli úlevy (zdravotní omezení – úraz, nemoc či jiné důvody k nevykonání přezkoušení tělesné zdatnosti v řádném termínu – pozn. autorky), jsou nejčastěji v září“.*

Vojenská zdravotnická služba **maďarské armády** v nynější době prochází reorganizací. V oblasti změny nadřízeného velení i právních předpisů. V maďarské armádě také povinnosti vyplývají ze základní funkce vojáka z povolání (střelba z ručních zbraní, CBRN cvičení, udržování a přezkoušení z tělesné zdatnosti, jazyk, kariérové a specializační kurzy).

Zhodnocení výpovědí respondentů znázorňuje tabulka 3.

Tabulka 3 – Vojské povinnosti dle platné legislativy pro VZP

	ČR R1	ČR R2	SK R3	SK R4	PL R5	PL R6	HU R7
Vojské povinnosti dle platné legislativy	splňuje	splňuje	splňuje	splňuje	splňuje	splňuje	splňuje

Dle získaných informací si **všichni respondenti** plní vševojskové povinnosti, kterými jsou např. střelecká příprava, taktická příprava, CBRN cvičení či přezkoušení z tělesné zdatnosti.

8.4 Povinné a nepovinné kurzy, celoživotní vzdělávání

Vzdělávání vojenských zdravotníků je opět na dvou úrovních, a to kariérové vzdělávání VZP a NLZP.

Vzdělávací povinnosti vycházejí z tabulkového místa a popisu funkční náplně. Dalším hnacím motorem by měla být povinnost celoživotního vzdělávání zdravotnického pracovníka. Znat a umět znamená dělat správně a kvalitně.

Mezi základní **požadavky v AČR** patří plnění vojenských povinností, adekvátní zdravotnické vzdělání, znalost anglického jazyka, kurz Urgentní péče v poli (dále jen UPP) pořádaný FVZ a jeho pravidelná obnova, nyní je v řešení pouze pro personál pracující v urgentní a intenzivní medicíně a vyjmutí této povinnosti pro zdravotní a rentgenové laboranty. Jak již bylo zmíněno, vojenský zdravotník má také povinnost vzdělávat se ve své vojenské hodnosti. To znamená kariérové kurzy, specializační kurzy a další pořádané UNOB a VeV-VA Vyškov.

„Kariérové vzdělávání personálu rezortu obrany je rozhodující složkou vzdělávání ke splnění kvalifikačních požadavků. Pro vojáky z povolání je naplňování kvalifikačních požadavků podmínkou kariérového růstu a tím spojeného jmenování do vyšší hodnosti.“ (Němeček, Mičánek, Kolkus, 2014)

Novelou zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání vstoupil v platnost nový systém kariérového růstu a více se začalo využívat zkušeností z kariérových a specializačních kurzů vybraných zemí NATO s výhledem vyšší interoperability mezi zeměmi. Dále je zde snaha upozadit denní studium ve prospěch e-learningu a online testování. (Kurzy, 2021)

Do celoživotního nepovinného vzdělávání lze zařadit ostatní kurzy na FVZ pro zdravotnické pracovníky, jako jsou například: Tropická a cestovní medicína pro zdravotnické pracovníky AČR, Očkování v dospělosti, Vzdušné zdravotnické odsuny, MedOps – operační zdravotnický

důstojník – zásady použití sil a prostředků zdravotnické služby, Radiační nehody – základní opatření a ochrana, Zacházení s omamnými a psychotropními látkami, Základy farmakologie a sebeléčby, Hodnocení stavu výživy, Nadváha a obezita, diagnostika, prevence a léčba, Automatizované externí defibrilátory a jejich obsluha (AED), Transport raněných v terénu, Odběr a transport biologických vzorků aj. (Fakulta vojenského zdravotnictví, 2021). Samozřejmě sem řadíme i civilní konference, kurzy a vzdělávání v NCO NZO. Agentura vojenského zdravotnictví každoročně pořádá vojenskou zdravotnickou konferenci na Libavé. Již zmíněný kurz UPP nahradil dosavadní výukový program BATLS (lékaři) / BARTS (NLZP) (Battlefield Advanced Trauma Life Support / Battlefield Advanced Resuscitations Techniques and Skills). UPP je kurz založený na systematickém přístupu k raněnému na podkladě již zmíněného TCCC principu. Tento kurz je jedním z hlavních a povinných kurzů pro zdravotníka v AČR. (Urgentní péče v poli, 2021)

Zajímavé a velice přínosné jsou zahraniční kurzy a konference či mezinárodní cvičení. Zdravotníkovi se dostává velké šance čerpat ze zkušeností ostatních armád, zdokonalit se v medical english, naučí se pracovat s jinými přístroji, zvětší si povědomost ve farmakologii, vidí systém práce jiných vojenských zdravotníků. Velký přínos do zdravotnické praxe má i zahraniční mise v kontextu celoživotního vzdělávání. Zdravotník se zde setkává s běžnými nemocemi i zraněními, které zná z mírového života, ale také zraněními v souvislosti s výbuchem nástražného zařízení, amputací končetin, střepinovým poraněním, popáleninami od výbuchu, střelným poraněním, crush syndromem, psychických otřesem atd. Dále se zdravotnický personál musí spokojit s prostory, které nebývají vždy plně vyhovující, co se týká prostoru, zajištění sterility, materiální vybavenosti, dostupnosti krevních derivátů. *„Zkušenosti s ošetřením těchto úrazů jsou neocenitelné a zdravotníci vracející se z takových misí jsou významným zdrojem zkušeností pro své civilní kolegy a studenty, kde někteří zajišťují pre- i postgraduální výuku.“* (Plodr, 2012)

V rámci celoživotního vzdělávání si může voják z povolání dostudovat vysokou školu či specializaci v oboru dvěma způsoby: zcela ve vlastní režii a využívat náhradní volna, která se udělují za nepřetržitá vojenská cvičení, či čerpat dovolenou na studium nebo požádat velitele útvaru o povolení studia. V dnešní době se toto povoluje převážně vojákům na funkci, kde je vysoká škola vyžadována a příslušník tuto funkci vykonává obzvláště svědomitě a je kontraproduktivní o takového pracovníka přijít. Dostává poté služební volno na studium. K tomu se váží i povinnosti. Po dobu studia není možnost vycestovat na zahraniční operace a prodlužuje se poměrnou částí doba závazku služebního poměru. R1: *„Na pozici staniční sestry*

jsem byla vyslána velitelem útvaru na bakalářské studium. Skvělé bylo, že jsem dostávala služební volna na studium i zkoušky. Mohla jsem si šetřit dovolenou. Po ukončení studia se mi adekvátně prodloužil závazek jako takové odpracování si úlev ze zaměstnání“.

Dle výpovědi **slovenského respondenta** je nespornou výhodou v OS SR relativně bezproblémová možnost vysokoškolského studia po dohodě s velitelem útvaru. Povinné kurzy (dle typu specializace) jsou např.: Kurz kardiopulmonální resuscitace, Kurz taktické medicíny, Kurz instruktorů první pomoci, Kurz obsluhy nástavby sanitky Mercedes Benz G–300 pro zdravotnický personál, Manipulace s léky, psychotropními a omamnými látkami v rámci Ozbrojených sil Slovenské republiky aj.

Povinné kurzy vyplývají z dané pozice každého zdravotníka v **polské armádě**. Kurzy jsou realizovány v civilním sektoru. Kurz kardiopulmonální resuscitace je povinný pro všechny vojenské zdravotníky. Doplnkové kurzy probíhají ve vojenských výcvikových střediscích nebo v civilních centrech za účelem rozšíření kvalifikace v rámci celoživotního vzdělávání nebo pokud zdravotník plánuje změnu tabulkového místa. Vzdělávání vyplývá z platné legislativy civilního sektoru.

Maďarské zdravotnictví stále funguje na registraci a sbírání kreditních bodů. Tím pádem je tato povinnost vyžadována i u vojenských zdravotníků. Veškeré kurzy, přípravy a vzdělávání je pod záštitou Vojenské nemocnice v Budapešti. Historie tohoto výukového zdravotního střediska sahá až do roku 1945.

Přehled vzdělávacích aktivit ve státech V4 představuje tabulka 4.

Tabulka 4 – Povinné, nepovinné kurzy, celoživotní vzdělávání

	ČR R1	ČR R2	SK R3	SK R4	PL R5	PL R6	HU R7
Povinné kurzy	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ne
Nepovinné kurzy	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Celoživotní vzdělávání	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Celkem 3 ze 7 respondentů nemají splněny povinné kurzy dané nařízením jejich VZdrSl. Jako důvod byla uvedena krátká doba služebního poměru ve spojení s pandemií Covid-19. Nepovinných kurzů se účastní všichni dotazovaní. V rámci celoživotního vzdělávání uvedli respondenti návštěvy konferencí, odborné semináře pořádané nemocnicemi, četbu odborných článků, sebevzdělávání na internetových stránkách, používání telefonních aplikací. Z jednotlivých výpovědí si nešlo nevšimnout, že respondenti z praporních obvazíšť dávají

přednost vojenské medicíně a válečné chirurgii před civilními konferencemi a semináři. Uváděli, že se sebevzdělávají na zahraničních webových portálech, jako je např. naemt.org, deployedmedicine.com, kniha PHTLS (military edition) aj.

V rámci celoživotního vzdělávání mají vojenští zdravotníci povinnost se vzdělávat směrem ke zdravotnictví, ale také ve vojenské tematice, jde o vojenské kariérové kurzy či specializační kurzy. Zdravotnické znalosti si zdravotníci prohlubují v civilním sektoru, ale také v součinnosti s vojenskou medicínou. Principy válečné medicíny vycházejí z civilních zásad a jsou upravené na válečné podmínky. Proto vojenský zdravotník musí všechny tyto nadstavbové věci znát a umět se v daných situacích chovat. Z těchto důvodů jsou nastavené standardy v rámci NATO a zdravotníci pravidelně navštěvují kurzy na principu Tactical Casualty Combat Care (TCCC), kde je velmi důležité, v jaké fázi raněného vojáka ošetřují, zda je to léčba pod palbou, v poli, na praporním obvazišti či v polní nemocnici. Jak již bylo zmíněno, hlavním principem je jednotnost v ošetrovacích postupech raněných jako jedna ze zásad úspěšné léčby, a proto byly tyto standardy nastaveny a učí se je všechny státy koalice (Plodr, 2012; TCCC, 2017).

8.5 Odborné stáže

Plnění odborné praxe je dáno zdravotnickou legislativou jednotlivých států.

Dle nařízení NGŠ AČR čj. 25-51/2008/DP-3696 vycházejícího z platné legislativy o NLZP má vojenský zdravotník povinnost vykovávat odborné stáže a celoživotně se vzdělávat. Nespornou výhodou je relativní volnost ve výběru odborné stáže. Zdravotníci na praporních obvazištích vyhledávají pracoviště s intenzivní a urgentní medicínou, tj. záchranné služby, emergency, jednotky intenzivní péče. Zdravotní personál v centrech zdravotnických služeb vykonává práci sestry v ordinaci praktického lékaře. Příslušníci polní nemocnice stážují dle tabulkového místa – sestra na příjmu raněných, na jednotce intenzivní péče, standardním oddělení, instrumentárka na operačním sále, zdravotnický záchranář v sanitním voze. Určitá volnost možnosti výběru je hlavně v rámci intenzivní péče, standardního oddělení a operačním sálu. Tím pádem i sestry pokryjí téměř kompletní portfolio diagnóz. V zahraniční operaci poté není téměř žádná diagnóza, která by mohla zdravotníky zaskočit. Stážuje se na interních odděleních (všeobecně interna, metabolické jednotky, neurologie, kardiologie), různých chirurgických oborech (všeobecná chirurgie, neurochirurgie, kardiokirurgie). Osvědčily se i zkušenosti sestry z dětské intenzivní péče při ošetřování dětí ve válečných konfliktech či při dopravních nehodách atd. Instrumentárky stážují na všeobecné chirurgii, traumatologických, gynekologických, ortopedických a neurochirurgických sálech. „*Odbornou praxi si příslušníci*

zdravotnického personálu zdokonalují ve vojenských, ale především pak civilních nemocnicích, které disponují možností provádět komplexní péči o polytraumatizované pacienty.“ (Plodr, 2012, s. 1) Tyto zkušenosti pak implementují do specifických podmínek práce v polních zdravotnických zařízeních. Příslušníci polních nemocnic mají velkou zdravotnickou praxi během roku. Horší situace je u praporečních obvazišť. Rozsah odborné praxe je dán zákonem, ale armádní požadavky na zabezpečení jednotky mají vyšší prioritu. V realu je tedy odborná stáž ve zdravotnickém zařízení nižší, než by si zdravotníci představovali. Dle výpovědí se zdravotníci setkávají i s nepochopením nadřízených o potřebě zdravotnické praxe. Někteří velitelé jsou tělem i duší pouze vojáci, kteří vidí jen armádu a nevnímají, že někteří odborníci potřebují fungovat i mimo útvar. Zdravotnické dovednosti se nedají udržovat ve vojenském výcvikovém prostoru jako např. střelby z vrtulníku či odmořování zasaženého vozidla chemikáliemi. Dále je zde nutné připomenout leteckou záchrannou službu AČR, stálé vojenské nemocnice či Ústav leteckého zdravotnictví. Podobně jako v PN a CZDrSl je odborná praxe hlavní pracovní náplní zdravotníků.

Na **Slovensku** jsou odborné stáže nyní vykonávány pouze v Ústřední vojenské nemocnici v Ružomberku. V ostatních zdravotnických zařízeních se bohužel narazilo na legislativní problémy v rámci ochrany zdraví při práci, ochrany zdraví pacientů atd. Rozsah praxe je dán zákonem o zdravotnících. Nicméně realita je odlišná od teoretického základu. Odborná praxe je ustoupena požadavkům armádních potřeb a reálná praxe v nemocnici je tedy malá.

V rámci výcviku **polského zdravotníka** je na funkčních pozicích možnost zdokonalování odborných dovedností v nemocnicích, záchranné službě a dalších zdravotnických zařízeních. Vše se řídí požadavky na dané pozice a prioritním plněním povinností vojenského zdravotníka. Rozsah zdravotnické praxe je dán zákonem o povoláních zdravotní sestry a porodní asistentky ze dne 15. července 2011 o povoláních zdravotních sester a porodních asistentek (zákon 2020.562 tj.). R5: *„Chodím na praxi do nemocnice velmi málo. Rád bych mnohem víc, ale máme pořád nějaká cvičení, zabezpečování, výuku první pomoci, takže není čas. Je to škoda. Loni kvůli Covidu jsem byl v nemocnici často. Skoro každý měsíc, když byla ta největší epidemie. Ale roky předtím i třeba jen 14 dní za rok a někdy i méně“.*

Zdravotnická praxe **maďarských zdravotníků** je vykonávána ve Vojenské nemocnici v Budapešti a dále v civilních zařízeních.

Časovou dotaci odborné zdravotnické praxe jednotlivých respondentů znázorňuje tabulka 5.

Tabulka 5 – Odborná praxe vojenských zdravotníků

	ČR R1	ČR R2	SK R3	SK R4	PL R5	PL R6	HU R7
Nad 50 % pracovního fondu		ano	ano			ano	ano
Pod 50 % pracovního fondu	ano			ano	ano		

Ze získaných informací od jednotlivých respondentů jasně vyplývá, že zdravotníci z polních nemocnic a centra zdravotních služeb vykonávají odbornou praxi s velkou časovou dotací (více než 50 % pracovního hodinového fondu). Naproti tomu zdravotníci z praporek obzvlášť stáží o mnoho méně (pod 50 % pracovního hodinového fondu). Jeden respondent uvedl, že v roce 2019 neabsolvoval ani jeden den na odborné praxi.

8.6 Jazykové požadavky

Nedílnou součástí požadavků na zdravotnický personál je jazyková vybavenost. Jazykové požadavky na NLZP jsou stejné jako u ostatních VZP. V současnosti se příprava zaměřuje prioritně na jazyk anglický (dále jen AJ), dále pak německý, francouzský a ruský.

Úroveň jazykové zdatnosti je dána dle NATO STANAG 6001 a je spjata s vojenskou hodností, v ojedinělých případech tabulkovým místem (např. komunikační a rádiový provoz).

Možnosti získání jazykové zkoušky v **AČR** jsou dvě. První je vyslání na jazykový kurz – intenzivní nebo kombinovaný. Poté následuje zkouška NATO STANAG 6001 v Centru jazykového vzdělávání UNOB. Další možností je přímé vykonání zkoušky bez předchozího jazykového kurzu. NATO STANAG 6001 je standardizační dohoda (Standardization Agreement), která má sloužit účelům jazykového vzdělávání a měření úrovně jazykové způsobilosti v členských zemích NATO. K získání určité jazykové úrovně (Standardized Language Profile – SLP) jsou připraveny kurzy s různou časovou dotací na výuku (Zkouška podle NATO STANAG 6001, 2021). Délku trvání kurzů pro jednotlivé úrovně stanovuje rozkaz ministra obrany (RMO) 108/2014. „*Cílem kurzů k získání (zdokonalení a udržení) SLP 1111 je připravit posluchače tak, aby byli schopni komunikovat v cizím jazyce na elementární úrovni, u úrovně SLP 2222 komunikovat v každodenních situacích, u úrovně SLP 3333 komunikovat na profesionální úrovni. Posluchači terminologických kurzů si osvojují znalosti konkrétní terminologie podle svého oboru.*“ (Výuka v rezortních jazykových kurzech, 2021)

Poddůstojníci – NATO code OR V4 SPL 1111 – středoškolské vzdělání.

Důstojníci – NATO code OF V4 SPL 2222 – vysokoškolské vzdělání.

V rámci účasti vojáka na mezinárodních odborných kurzech či stážích jsou daná kritéria jazykové úrovně nebo je dán test jako jeden z požadavků pro uchazeče stáže.

Před zahraniční misí příslušníci **slovenské armády** absolvují test z AJ. Jinak je také hodnota spojena s úrovní jazykové vybavenosti – poddůstojníci SLP 1111, důstojníci SLP 2222.

Výuka jazyků probíhá v **polských** vojenských výcvikových střediscích cizích jazyků. Úroveň jazykových znalostí je uvedena samostatně pro každou pracovní pozici na kartě Popis služební pozice. Základním povinným jazykem je angličtina. Jazyk je více méně dán na kartě vojáka, ale dle NATO je polská armáda zavedená ve stejných kritériích jako ostatní členové V4, potažmo celé koalice.

Taktéž v **maďarské armádě** je v poddůstojnické hodnosti vyžadován SLP 1111, u důstojníků SPL 2222 a dále jsou požadavky dle individuální pracovní pozice. Pro zařazení do zahraniční mise musí zdravotník splňovat SLP 1111. Výuka cizích jazyků probíhá v Centru jazykové přípravy v Budapešti⁴.

Jazykovou vybavenost znázorňuje tabulka 6.

Tabulka 6 – Jazykový požadavek STANAG 6001 AJ

Požadavek	ČR R1	ČR R2	SK R3	SK R4	PL R5	PL R6	HU R7
Poddůstojníci 1111		splňuje	splňuje	nesplňuje	splňuje	splňuje	nesplňuje
Důstojníci 2222	splňuje						

Jazykové požadavky nesplňují 2 ze 7 respondentů. Důvodem je krátká doba ve služebním poměru a pandemie Covid-19. Ze zbylých 5 dotazovaných 4 absolvovali armádní jazykový kurz, 1 respondent vykonal jazykovou zkoušku přímo bez předešlého kurzu. Dle výpovědi respondentů velkou limitací v jazykové vybavenosti způsobuje stagnace v aktivním používání anglického jazyka. Po absolvování zkoušky již nejsou dané žádné obnovy, možnosti pravidelné výuky v rámci zaměstnání, tím pádem je jazyková úroveň špatně udržitelná a je v plné režii VZP v jeho mimopracovním čase. Na otázku samostudia ve volném čase dva respondenti uvedli nedostatek času, jeden otevřeně přiznal nechuť k výuce a dva dotazovaní chodili na anglické konverzace, které byly bohužel kvůli Covid-19 dlouhodobě zrušeny.

⁴ Zdravotníci na základních pozicích jsou v poddůstojnických hodnostech, staniční sestry a vyšší funkce mají důstojnické hodnosti. Platí pro všechny státy V4.

Tři respondenti otevřeně přiznali, že nechtějí trávit čas opakovaním si angličtiny a rádi by se učili v pracovní době.

8.7 Legislativa

Poslední a velmi důležitou oblastí zájmu byl legislativní rámec, kterým se řídí vojenské zdravotnictví. V první řadě jsou zde zákony a předpisy vojenské, kterými se musí zdravotník řídit díky pracovní pozici, jíž je VZP. Dalšími normami jsou zákony a nařízení civilní platné pro NLZP každého státu.

Veškerá práce vycházející z povahy zdravotnického pracovníka se řídí civilními zákony o nelékařských zdravotnických pracovnících implementovaných do armádního sektoru.

Legislativní rámec České republiky

Mezi hlavní civilní zákony patří zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, který nahradil zákon č. 20/1966 Sb., zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických pracovnících, zákon č. 201/2017, který novelizoval zákon č. 95/2004 a č. 96/2004 Sb., vyhláška č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví vlastní činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, vyhláška č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání, nařízení vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí, dále vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, vyhláška č. 156/2015 Sb., o podmínkách poskytování zdravotních služeb vojenskými poskytovateli, oborech ambulantní péče, u kterých voják z povolání může uplatnit svobodnou volbu poskytovatele zdravotních služeb, a podmínkách organizace plnění úkolů vojenských fakultních nemocnic. (Zákony pro lidi, 2021)

Z vojenských zákonů je nejdůležitější zákon č. 221/1999 Sb. Zákon o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, Základní řád ozbrojených sil České republiky. Dále ZDRAV 6-2, který nabyl účinnosti 1. září 2013 a nyní probíhá jeho aktualizace. Předpis je určen příslušníkům Vojenské zdravotnické služby, kteří zabezpečují výcvik v terénu. Rozsah zdravotnické praxe pro vojenské zdravotníky je dán v nařízení NGŠ AČR čj. 25-51/2008/DP-3696.

Legislativní rámec Slovenské republiky

Činnost zdravotníků se řídí civilními zákony, které jsou implementované do armády. Zákon č. 578/2004 Sb., o poskytovatelích zdravotní péče, zdravotnických pracovnících, stavovských organizacích ve zdravotnictví a o změně a doplnění některých zákonů, zákon č. 311/2002 o povolání sestry, o povolání porodní asistentky, o Slovenské komoře sester a porodních asistentek a o změně některých zákonů, nařízení vlády č. 296/2010 Sb., o odborné způsobilosti na výkon zdravotnického povolání, způsobu dalšího vzdělávání zdravotnických pracovníků, soustavě specializačních odborů a soustavě certifikovaných pracovních činností, nařízení vlády č. 743/2004 Sb., o způsobu dalšího vzdělávání, vyhláška MZ SR č. 114/2007 Sb., o kritériích a způsobu hodnocení soustavného vzdělávání zdravotnických pracovníků, kterou se mění a doplňuje vyhláška č. 366/2005 Sb.

Vojenské zákony jsou: zákon č. 321/2002 Sb., o ozbrojených silách Slovenské republiky, zákon č. 281/2015 Sb., o státní službě profesionálních vojáků a o změně a doplnění některých zákonů.

Legislativní rámec Polska

Hlavní předpisy pro nelékařské zdravotnické pracovníky jsou: zákon o povoláních zdravotní sestry a porodní asistentky ze dne 15. července 2011, o povoláních zdravotních sester a porodních asistentek (zákon 2020.562 tj.), zákon ze dne 1. července 2011 o samosprávě sester a porodních asistentek (zákon 2018.916 tj) a výkonné akty a nařízení ministra zdravotnictví ze dne 30. září 2016 o postgraduálním vzdělávání zdravotních sester a porodních asistentek. (Journal of Laws 2016.1761) Neexistují žádné předpisy upravující vzdělávání sester na Ministerstvu národní obrany, tudíž i vojenský zdravotník se řídí civilní zákony a nařízeními, např. jde o nařízení ministra zdravotnictví ze dne 28. února 2017 o druhu a rozsahu preventivních, diagnostických, terapeutických a rehabilitačních služeb poskytovaných zdravotní sestrou nebo porodní asistentkou bez lékařského řádu. (Journal of Laws 2017.497)

Legislativní rámec Maďarska

Maďarští vojenští zdravotníci se řídí civilním zákonem 1997 CLIV o zdravotnictví a CCV 2012 zákon o právním postavení obranných sil – výnos 149/2016 náčelníka honvédského generálního štábu. Opatření týkající se zdravotního odborného výcviku a dalších vzdělávacích úkolů maďarských ozbrojených sil – 2/2014. (II. 28.) HM o zdravotních činnostech, které lze vykonávat při plnění vojenského úkolu, rozsahu odborného zdravotního výcviku nezbytného pro výkon těchto činností, požadavcích odborného výcviku, jejich odborném obsahu a rozsahu institucí oprávněných provádět odborné vzdělávání.

Shrnutí získaných dat ukazuje tabulka 7.

Tabulka 7 – Legislativní rámec vojenské zdravotnické služby

	ČR R1	ČR R2	SK R3	SK R4	PL R5	PL R6	HU R7
Vojenská legislativa	zná	zná	zná	nezná	zná	nezná	zná
Zdravotnická legislativa	zná	zná	zná	nezná	zná	nezná	zná

Dva z dotazovaných respondentů nedokázali vyjmenovat ani jeden zákon či nařízení. Vědí, že legislativa existuje, ale nezajímají se o tuto oblast. Další čtyři znají číslo zákona o vojácích z povolání svého státu a hlavní zákon o NLZP. Poslední respondent má velké znalosti zdravotnické legislativy, a to hlavně z důvodu právě probíhajícího magisterského studia.

8.8 Vyhodnocení otevřené otázky

Posledním bodem rozhovoru s respondenty byla možnost doplnění tématu rozhovoru či shrnutí jejich výpovědí. Pět respondentů shodně vypovědělo, že vstupem do armády se jim otevřely nové možnosti, především možnost porovnání práce zdravotníků na mezinárodní úrovni, teoretické znalosti systému TCCC nabývají reálných rozměrů, dochází ke zdokonalování se v jazykové vybavenosti, v medical english obzvlášť. Díky těmto zkušenostem získali i nové informace ohledně dalšího vzdělávání, získali kolegy ze zahraničních armád na vzájemnou spolupráci. Jeden respondent vyzdvihl nutnost znalosti anglického jazyka určité úrovně jako osobní rozvoj, ke kterému předtím nenacházel odhodlání. Poslední z respondentů vidí osobní růst v pracovní sféře v podobě možnosti vedení týmu při ošetřování raněného. Role leadera týmu během zdravotnického cvičení u něj odstartovala potřebu dalšího pracovního rozvoje a sebevzdělávání. Všichni respondenti chápou nutnost celoživotního vzdělávání. Dle výpovědí každému jednotlivci vyhovuje jiný druh sebevzdělávání, ale potřeba se vzdělávat je u všech participantů průzkumu.

9 DISKUSE

V průzkumném šetření jsme se zaměřili na zmapování pracovní náplně, s níž jde ruku v ruce celoživotní vzdělávání nelékařského zdravotnického personálu pracujícího v ozbrojených složkách Visegrádské čtyřky. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru, korespondenčního dotazování a telefonické komunikace byly oslovenými respondenty zodpovězeny okruhy otázek týkajících se vstupu NLZP do armády, pracovní povinnosti VZP nezdravotnického charakteru, systému kurzů a způsobu celoživotního vzdělávání, výkonu odborné praxe, jazykových požadavků a v neposlední řadě legislativního rámce vojenského zdravotnictví. Dále zdravotníci odpovídali na otázky týkající se jejich vzdělání, zdravotnické praxe, délky služby v OS a pracovního zařazení, účasti na zahraničních operacích během služby u armády.

Dalším zdrojem dat byly vojenské dokumenty a volně přístupné informace o jednotlivých armádách V4.

Předkládanou diplomovou práci se nepodařilo konfrontovat s literaturou či jinou dostupnou publikací zaměřenou na dané téma. Podobnost tématu byla nalezena v diplomové práci Krištofa Radka (2018), která se zaměřuje na komparaci praporek obvazí vybraných armád, mezi které zařadil i členy V4. Vzdělávání českých vojenských zdravotníků bylo zkoumáno v bakalářské práci Moniky Mlčochové (2016).

Jedním z hlavních cílů práce bylo zjistit, zda se vojenští zdravotníci celoživotně vzdělávají, jakými způsoby a jak vykonávají odbornou zdravotnickou praxi.

Údaje o respondentech

Prvním respondentem (R1) je česká vojenská zdravotní sestra pracující na Generálním štábu. Její dosažené vzdělání je magisterské. Měla velmi bohaté zdravotnické pracovní zkušenosti před nástupem k OS, ve kterých dále pokračuje. Jazykovou vybavenost má vysokou. Velmi cenné zkušenosti v rámci celoživotního vzdělávání jí přinesla mezinárodní cvičení, a hlavně zahraniční mise. V celoživotním vzdělávání respondentku práce v armádě značně posunula, otevřela jí nové obzory a cesty ke vzdělávání.

Druhý respondent (R2) je všeobecná zdravotní sestra pracující v centru zdravotních služeb. Pracovala zde jako občanský zaměstnanec, poté přijala nabídku na vojenské tabulkové místo a nastoupila do armády. Má bakalářské vzdělání. Mezinárodního cvičení by se někdy ráda zúčastnila, zahraniční mise ji nelákají. Celoživotně se vzdělává na zdravotnických

konferencích, seminářích a dále absolvuje povinné i nepovinné kurzy pořádané armádou. Jazykové požadavky splňuje.

Třetí respondent (R3) je slovenská všeobecná sestra pracující v polní nemocnici na pozici sestra ARO/JIP. Zdravotnickou praxi má dlouholetou a zkušenosti velké. Za svou kariéru zdravotní sestry prošla standardním oddělením, anestezií a zakotvila v urgentní a intenzivní medicíně. Vzdělání má bakalářské. Zúčastnila se několika mezinárodních cvičení a zahraniční operace. Celoživotně se vzdělává prostřednictvím konferencí, mimo jiné i v ČR, velké zkušenosti nasbírala právě díky vojenským cvičením a misím. Jazykové požadavky splňuje.

Čtvrtým respondentem (R4) je slovenský zdravotník na pracovní pozici mladší zdravotník praporečnického obvodu. Vzdělání má bakalářské. Zatím se zúčastnil jednoho mezinárodního cvičení, a to hlavně jako pozorovatel, aby získal cenné zkušenosti. Celoživotní vzdělávání řeší hlavně po vojensko-zdravotnické stránce, tj. systém Tactical Combat Casualty Care (dále jen TCCC), principy válečné chirurgie a urgentní medicíny. Odborná praxe ve zdravotnickém zařízení je v jeho případě zatím poddimenzovaná, zdravotnické zabezpečení jednotek má vyšší prioritu.

Pátý respondent (R5) je polský záchranář pracující na praporečnickém obvodu na funkci starší zdravotník. Nejvyšší dosažené vzdělání má bakalářské. Znalost anglického jazyka má na nižší úrovni. Vojenské operace a mezinárodní cvičení, kterých se zúčastnil, chápe jako velký přínos do zdravotnické praxe. Respondent chápe nutnost celoživotního vzdělávání a snaží se sebevzdělávat pomocí internetu a rozhovory s civilními zdravotníky. Plnění odborné praxe je poddimenzované. Rád by stážíval častěji, ale pracovní vytíženost v rámci útvaru je velká.

Šestý respondent (R6) je muž pracující v polní nemocnici na pozici instrumentář. Vzdělání má bakalářské, které studoval hned po střední škole. Jazykové požadavky splňuje, ale aktivní znalost má již malou. Celoživotně se vzdělává na konferencích a je velmi aktivní čtenář, takže se rád vzdělává z odborných článků a knih. Dále sbírá zkušenosti na mezinárodních cvičeních, zahraniční misi zatím neabsolvoval, ale doufá, že někdy vycestuje.

Sedmý respondent (R7) je maďarská instrumentářka. Momentálně studuje magisterský program. Pracovní zkušenosti, které získala před vstupem do OS, nadále rozvíjí a pokračuje na stejné pozici. V rámci celoživotního vzdělávání navštěvuje konference a přednášky, armádní kurzy. Odborná praxe je výborná vzhledem k pracovní pozici sálové sestry. Prakticky hlavní pracovní náplní je instrumentování.

- *PO 1 – Jakým způsobem může nelékařský zdravotnický pracovník vstoupit do armády a jaký je minimální stupeň vzdělání při vstupu do jednotlivých armád V4?*

První otázka zjišťovala, jak může zdravotnický pracovník vstoupit do armády a jaké jsou na něj kladeny požadavky. Bylo zjištěno, že se na zdravotníka pohlíží úplně stejně jako na jakéhokoliv žadatele o vstup do ozbrojených složek. Vzdělání pro vstup do armády je vyžadováno úplné středoškolské, v případě zdravotnického pracovníka osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, dále musí být občanem příslušného státu, je nutná trestní bezúhonnost a plnoletost. Do US Army může vstoupit zdravotník, který má minimálně bakalářské studium nebo vystudovat vysokou školu díky vojenské finanční půjčce a následným nástupem do armády. (Becoming a Military Nurse, 2021) Po absolvování zdravotních, psychologických a tělesných testů následuje základní příprava vojáka ve Vojenské akademii a nástup k mateřskému útvaru. Podotázkou v této průzkumné otázce byla délka zdravotnické praxe respondenta před vstupem do armády. Rozmezí zdravotnické praxe respondentů je 6 měsíců – 11 let.

- *PO 2 – Jaké povinnosti nezdravotnického charakteru má vojenský zdravotník V4?*

Druhou oblastí zájmu byly povinnosti vojáka – zdravotníka nezdravotnického charakteru. Otázka byla položena z důvodu uvědomění si dvojrole – VZP a současně NLZP, z čehož plyne více povinností. Vedle základní povinnosti zdravotníka pečovat o lidské zdraví jsou zde také dovednosti všeobecného charakteru, kterými jsou: střelba z ručních zbraní, hod granátem, udržování fyzické zdatnosti a její pravidelné přezkušování, dovednosti týkající se OPZHN, pořadová příprava, spojovací příprava, pochody se zátěží, péče o vlastní zdraví a pravidelné prohlídky včetně vyšetření na OPL. (ČESKO, 1999b; SLOVENSKO, 2002a; POLSKO, 2003; MAĎARSKO, 2012)

- *PO 3 – Jaké jsou možnosti zdravotnického rozvoje v rámci celoživotního vzdělávání vojenských zdravotníků V4?*

Další otázka byla na odborné kurzy a celoživotní vzdělávání. Průzkumem bylo zjištěno, že vojenští zdravotníci se sebevzdělávají, a to různými způsoby, jako jsou zdravotnické konference, semináře v civilním sektoru, povinné a nepovinné kurzy pořádané příslušnými armádami, využívání internetových zdrojů jak domácích, tak především zahraničních. Dále i mezinárodní vojenská cvičení, kurzy, stáže či čerpání zkušeností ze zahraničních operací jsou bezesporu také velice užitečné body v celoživotním vzdělávání vojenských zdravotníků. Jak uvádějí kolegové z americké armády, potřeba reálného výcviku je nutností pro osvojení

si postupů TCCC a zabudování pasivně získaných informací do pracovní praxe. (A realistic and relevant medic training program, 2021)

Pět respondentů uvedlo, že díky službě v armádě se jim snáze studovala vysoká škola. Jeden respondent byl vyslán velitelem, ostatní studovali v mimopracovní době. Jeden respondent uvedl, že během práce v civilním zaměstnání byl problém s distančním studiem z důvodu zajištění služeb na oddělení a studia jiných kolegů.

- *PO 4 – Jaká je úroveň plnění a udržování si odborné zdravotnické praxe NLZP ve V4?*

V další a velmi důležité položce, což je odborná zdravotnická praxe, byly nalezeny nedostatky ve smyslu časové dotace. Zdravotníci pracující na praporních obvazistiích jsou velmi vytíženi úkoly v rámci útvaru, tím pádem čas vyhraněný pro stáže ve zdravotnickém zařízení není dostatečně naplněn. Příslušníci center zdravotních služeb a polní nemocnice problémy s plněním odborné stáže neudávají. Velmi přínosné jsou stáže jak ve vojenských, tak i civilních zdravotnických zařízeních, kde se zdravotník setkává s polytraumatizovanými pacienty. Americká vojenská zdravotnická služba se potýká s problémy nedostatku odborné praxe před výjezdem do zahraničních operací. Vojenští zdravotníci stážují pouze ve vojenských zařízeních, kde jsou ošetřováni vojáci, vojenští důchodci a jejich rodiny. Tím pádem portfolio diagnóz není tak bohaté jako ve velké civilní nemocnici fakultního typu. Nutnost vojensko-civilní spolupráce vyzdvihují jako velmi přínosnou a lze říci nutnou. (Military-Civilian Exchange of Knowledge and Practices of Trauma Care, 2021)

- *PO 5 – Jaké jsou na zdravotníka V4 kladeny jazykové požadavky?*

Další zkoumanou oblastí byly jazykové požadavky kladené na vojenské zdravotníky. Úroveň jazykové zdatnosti anglického jazyka, který je určen jako hlavní, je spjata s vojenskou hodností, popř. tabulkovým místem (např. komunikační a rádiový provoz). Požadavky byly sjednoceny pro celé NATO standardizačním postupem NATO STANAG 6001. Aktivní používání jazyka je pro oslovené respondenty problém. V místě výkonu odborné praxe či na vojenském útvaru je velmi malá šance k udržování aktivní znalosti. Na otázku samostudia v mimopracovním čase respondenti uvedli důvody nedostatek času, nechut' či ukončení konverzačních hodin z důvodu Covid-19. Podmínky pro získání zkoušky se každé tři roky revidují. Vykonat zkoušku může uchazeč i v jiném státě než domovském. Příslušníci V4 využívají této možnosti, a to také díky dojezdové vzdálenosti mezi Českou republikou, Slovenskem, Polskem a Maďarskem. (STANAG 6001, 2014)

- *PO 6 – Jaký je legislativní rámec vojenského zdravotnictví členů V4?*

Posledním průzkumnou otázkou byl legislativní rámec vojenského zdravotnictví. NLZP sloužící v ozbrojených složkách se řídí zdravotnickou legislativou daného státu implementovanou do armády. Respondenti mají povědomí o hlavních zdravotnických a armádních zákonech, ale hlubší znalosti nemají, vyjma jednoho respondenta, který momentálně studuje magisterské studium.

9.1 Limity při tvorbě diplomové práce

Poslední více než rok přinesl do našich životů pandemii SARS-CoV-2. Tento virus ovlivnil život celé planety ve všech ohledech. Tím pádem se nesmlouvavě vryl i do procesu vzdělávání a přinesl spoustu komplikací. Na této DP se to nejvíce odrazilo v rámci omezení cestování mimo Českou republiku. Autorka tak bohužel nemohla vycestovat do zemí Visegrádské čtyřky a sbírat důležitá data pro zpracování závěrečné práce. Dalším negativem bylo přetížení zdravotnického systému, včetně vojenských zdravotníků všech dotčených armád. Dalším problémem online komunikace byly informační zdroje. Armádní dokumenty podléhají danému stupni utajení a není tedy možná další distribuce, tím spíše přes nezabezpečený nearmádní systém. Osobní nahlédnutí do těchto zdrojů bylo nemožné a následný počet zdrojů se zúžil. Bohužel neosobní e-mailová komunikace se jen těžko dá srovnávat s velmi výtěžným osobním rozhovorem. Velmi závažným problémem byla nemocnost oslovených respondentů, zprostředkovatelů komunikace a potažmo i jejich rodinných příslušníků, o které museli pečovat.

9.2 Doporučení pro praxi

Jako problematická část v provedeném průzkumu vyvstala odborná zdravotnická praxe a její plnění. Dle nařízení by odborná praxe měla ideálně dosahovat 50 % hodinového pracovního fondu vojenského zdravotníka. Příslušníci polních nemocnic a center zdravotních služeb bez problémů zvládají tento fond plnit. Zdravotníci pracující na praporních obvazích jsou vytíženi plněním zdravotnického zabezpečení a výuky své jednotky, tím pádem je odborná praxe ve zdravotnickém zařízení odsunuta jako méně prioritní. Návrh na řešení je navýšení tabulek počtů NLZP na praporních obvazích a osvětlení nutnosti zdravotnické praxe velitelům útvaru od nejvyššího důstojníka v řadách armádních NLZP – hlavní sestry AČR.

Jako další námět na zamyšlení je udržování jazykové vybavenosti. Návrh na zlepšení zazněl přímo od participantů průzkumu. Uvítali by pravidelnou výuku anglického jazyka v pracovní době.

ZÁVĚR

Učení a vzdělávání člověka provází od narození po celý život. V osobním a poté i pracovním životě lze pasivně nasávat informace, avšak aktivní přístup ke zvyšování vědění činí člověka duševně bohatým a erudovaným. Pokud získané informace dokáže pracovník aktivně využít v zaměstnání, mělo sebevzdělávání o to větší smysl. Vzdělávání zdravotnických pracovníků prošlo v posledních letech velkými změnami. Nejinak to je s vojáky z povolání se zdravotnickou odborností.

Diplomová práce je zaměřena na zmapování celoživotního vzdělávání nelékařského zdravotnického personálu sloužícího u ozbrojených složek, konkrétně členů Visegrádské čtyřky. Cílem teoretické části bylo popsat uskupení V4, okrajově popsat civilní vzdělávání zdravotníků a seznámit s vojenskými zdravotnickými službami dotčených armád. Empirická část byla zaměřena na popsání pracovních povinností nelékařského zdravotnického pracovníka sloužícího u ozbrojených složek států V4. Jako hlavní body průzkumu byly zjišťovány informace o celoživotním vzdělávání. Jako metoda sběru dat byl zvolen kvalitativní design. Průzkum byl proveden polostrukturovanými rozhovory a sběrem dostupných informací o vzdělávání a povinnostech vojenských zdravotnických profesionálů. Rozhovorů se zúčastnilo 7 respondentů ze 4 států V4.

Cíle diplomové práce byly splněny. Polostrukturované rozhovory a dostupné dokumenty přinesly žádané informace. Práce popisuje, jak může zdravotník v zemích V4 vstoupit do armády, jaké má povinnosti, jaké jsou na něj kladeny jazykové požadavky, legislativní rámec vojenského zdravotnictví, a hlavně systém celoživotní vzdělávání a plnění odborné praxe.

Z výsledků je patrné, že nejvíce problematickou oblastí v plnění povinností zdravotníků je odborná zdravotnická stáž. Ze získaných dat vyplynulo, že zdravotníci sloužící na praporečnických obvazích jsou zaměstnáni především plněním zdravotnického zabezpečení svého útvaru a časová dotace pro odbornou stáž je malá oproti zdravotníkům sloužícím v polních nemocnicích či centrech zdravotních služeb, kde je zdravotnická praxe hlavní náplní práce. Na druhou stranu lze říci, že při zdravotnickém zabezpečení své jednotky, při polním cvičení či zahraniční operaci všichni zužitkují své dovednosti. Zdravotník praporečnického obvazí perfektně ovládá péči o raněné v poli, kterou celoročně cvičí se svou jednotkou, a zdravotník polní nemocnice plně využije schopnosti získané při stážích ve vojenských či civilních zdravotnických zařízeních, kde je péče o polytraumatizované pacienty na vysoké úrovni.

Závěrem lze říci, že výsledky průzkumu neukázaly žádné výrazné odchylky ve zkoumaných oblastech jednotlivých zdravotnických služeb. Díky příslušnosti států V4 k EU a NATO, které standardizovaly postupy a nařízení, jež jsou jednotné pro všechny členy, je evidentní určitá pospolitost u participantů tohoto průzkumu.

Smyslem této práce bylo zdokumentovat systém celoživotního vzdělávání vojenského zdravotnického profesionála, plnění odborné zdravotnické praxe a popsat povinnosti i pracovní nároky na něj kladené, dále přiblížit veřejnosti vojenského zdravotníka a popřípadě poskytnout informace civilním zdravotníkům, kteří uvažují o službě v ozbrojených složkách.

10 POUŽITÁ LITERATURA

1. A realistic and relevant medic training program, 2021. In: *ArmyMil* [online]. [cit. 2021-06-27]. Dostupné z: https://www.army.mil/article/182931/a_realistic_and_relevant_medic_training_program
2. AČR, 2001. *Základní řád ozbrojených sil České republiky*. Zákł 1-1. 2001. Praha: Ministerstvo obrany.
3. AČR, 2013. *Zdravotnické zabezpečení výcviku*. Zákł 6-2. 2013. Praha: Ministerstvo obrany.
4. AČR, 2021. Vojenská přísaha. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-05-28]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/kariera/prisaha/vojenska-prisaha-124852/>
5. Agentura vojenského zdravotnictví AČR, 2021. In: *Armáda České republiky* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.acr.army.cz/struktura/generalni/zn_ns/svz/avz/agentura-vojenskeho-zdravotnictvi-acr-218798/
6. Aktivní záloha Odboru biologické ochrany Těchonín, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <http://www.aztechonin.army.cz/>
7. Almanac: Czech Republic, 2021. In: *Worldwide Military medicine* [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://military-medicine.com/almanac/46-czech-republic.html>
8. Almanac: Hungary, Republic of, 2021. In: *Worldwide Military medicine* [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://military-medicine.com/almanac/60-hungary-republic-of.html>
9. Almanac: Poland, Republic of, 2021. In: *Worldwide Military medicine* [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://military-medicine.com/almanac/102-poland-republic-of.html>
10. Almanac: Slovak Republic, 2021. In: *Worldwide Military medicine* [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://military-medicine.com/almanac/112-slovak-republic.html>
11. Becoming a Military Nurse, 2021. In: *DailyNurse* [online]. [cit. 2021-06-24]. Dostupné z: <https://dailynurse.com/?s=military+nurse>

12. BÝMA, Svatopluk a Peter PUDÍK. *Vzdělávání zdravotníků a zdravotních sester v Armádě České republiky*. Vojenské zdravotnické listy, 2002, roč. 71, č. 3. ISSN 0372-7025.
13. Celoživotní vzdělávání, 2021. In: *Profimedea* [online]. [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://www.profimedea.cz/k/e-learning/celozivotni-vzdelavani-nzp/>
14. Centra zdravotních služeb, 2021. In: *Armáda České republiky* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/centra-zdravotnich-sluzeb-86971/>
15. Centrum vojenské kynologie, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/centrum-vojske-kynologie---chotyne-86974/>
16. Centrum zdravotnického materiálu, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/centrum-zdravotnickeho-materialu---bystrice-pod-hostynem-86973/>
17. ČESKO, 1999a. Zákon o ozbrojených silách České republiky. In: *Zákon č. 219/1999 Sb.* [on-line]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>
18. ČESKO, 1999b. Zákon o vojácích z povolání. In: *Zákon č. 221/1999 Sb.* [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221>
19. ČESKO, 2000. Zákon o integrovaném záchranném systému. In: *Zákon č. 239/2000 Sb.* [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
20. ČESKO, 2004. Zákon o podmínkách nabývání a ověřování způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče [online]. In: *Zákon č. 96/2004 Sb.* [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>
21. ČESKO, 2011. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) [online]. In: *Zákon č. 372/2011 Sb.* [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>
22. ČESKO, 2015. Vyhláška o podmínkách poskytování zdravotních služeb vojenskými poskytovateli, oborech ambulantní péče, u kterých voják z povolání může uplatnit

- svobodnou volbu poskytovatele zdravotních služeb, a podmínkách organizace plnění úkolů vojenských fakultních nemocnic (o podmínkách poskytování zdravotních služeb vojenskými poskytovateli). In: *Zákon č. 156/2015 Sb.* [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-156>
23. ČESKO, 2017. Zákon, kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákon č. 201/2017 Sb.* [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-201>
24. Co byste měli vědět o novele zákona o NLZP, 2021. In: *Florence*. [online]. [cit. 2021-05-23]. Dostupné z: <https://www.florence.cz/casopis/archiv-florence/2017/9/co-byste-meli-vedet-o-novele-zakona-o-nelekarskych-zdravotnickych-povolanih/>
25. Departament Wojskowej Służby Zdrowia. [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <http://dwszdr.wp.mil.pl/pl/1.html>
26. DRAHOKOUPILOVÁ, E. a J. FOREJT, 2005. *Zásady a koncepce zdravotnického zabezpečení operací NATO*. Vojenské zdravotnické listy. Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně, 2005(74), 3-4. ISSN 0372-7025.
27. EU Battlegroups a jejich spolupráce s NATO, 2021. In: *Euroskop* [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9007/34029/clanek/eu-battlegroups-a-jejich-spoluprace-s-nato/>
28. Etický kodex nelékařských zdravotnických profesí, 2021. In: *Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů* [online]. [cit. 2021-05-10]. Dostupné z: http://old.nconzo.cz/c/document_library/get_file?uuid=a740f1ac-a17a-412c-89ea-30e5cd71780e&groupId=11063
29. Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, 2021. In: *Plán kurzů a odborných stáží* [online]. [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: https://www.unob.cz/fvz/sluzby_zarizeni/Documents/Plan_kurzu.pdf

30. Felnőttképzés, 2021. In: *Országos Képzési Jegyzék* [online]. [cit. 2018-11-26].
Dostupné z: <https://m.eduline.hu/...O0R>
31. FELZMANNOVÁ, Radka. *Specifika zdravotnického školství na Slovensku a multikulturní modely ošetrovatelství*. Plzeň: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická v Plzni, Karlovarská 99, Plzeň, 2018. [online]. [cit. 2021-05-23].
Dostupné z: https://www.zdravka-plzen.cz/sites/default/files/SZS/Rok2018/vzdelavani_v_oseetrovatelstvi_na_slovensku.pdf
32. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
33. Historie FVZ, 2021. In: *Fakulta vojenského zdravotnictví* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.unob.cz/fvz/fakulta/Stranky/HistorieFakulty.aspx>
34. Historie V4, 2021. In: *Visegrad Group* [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.visegradgroup.eu/historie>
35. JAROŠOVÁ, D. 2006. [online]. *Organizace studia ošetrovatelství*. Ostrava: Ostravská univerzita. [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://projekty.osu.cz/mentor/I-organizace%20studia%20oseetrovatelstvi.pdf>
36. KLEIN, Leo a Alexander FERKO. *Principy válečné chirurgie*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0735-7.
37. KRIŠTOF, Radek. *Analýza a komparace postavení a úkolů praporečnických obvodů vybraných armád v míru i boji* [online]. Praha, 2018 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/yok36z/>. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství. Vedoucí práce PhDr. Jaroslav Žďára.
38. Kurzy, 2021. *Velitelství výcviku – Vojenská akademie* [online]. [cit. 2021-04-16].
Dostupné z: <http://www.vavyskov.cz/content/kurzy>
39. KUTNOHORSKÁ, Jana. *Historie ošetrovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, 208 s. ISBN 978-80-247-3224-4.
40. MAĎARSKO, 1997. Zákon o zdravotnictví. [online]. In: *Zákon 1997 CLIV o zdravotnictví*. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700154.tv>
41. MAĎARSKO, 2012. Zákon o právním postavení obranných sil – výnos 149/2016 náčelníka honvédskeho generálního štábu. [online]. In: *Zákon 2012 CCV*. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200205.tv>

42. MATHAUSER, Radek (2018). *Přednáška: Představení Aktivních záloh Odboru biologické ochrany Těchonín*. Libavá: Konference vojenské zdravotnické služby.
43. MH Egészségügyi Központ. [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.honvedkorhaz.hu/>
44. Military-Civilian Exchange of Knowledge and Practices of Trauma Care, 2021. In: *NCBI* [online]. [cit. 2021-06-27]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK390325/>
45. *Military medical service*. Prague: The Ministry of Defence of the Czech Republic – MHI Prague, 2017. ISBN 978-80-7278-703-6.
46. MLČOCHOVÁ, Monika. *Specifikace vzdělávání všeobecných sester v Armádě České republiky* [online]. Zlín, 2016 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/aewumv/>. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce PhDr. Eva Hrenáková.
47. NATO Centres of Excellence, 2021. In: *NATO* [online]. [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_68372.htm
48. NATO Military Medical Exercise Vigorous Warrior 2017. In: *PubMed* [online]. [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30859522/>
49. NĚMEČEK, Vojtěch, František MIČÁNEK a Jaroslav KOLKUS. *Příprava personálu resortu obrany v kariérových kurzech. Vojenské rozhledy*. Ministerstvo obrany ČR, 2014, roč. XXIII (LV), č. 2, s. 117–127. ISSN 1210-3292.
50. Nursing education in Poland, 2021. In: *Elsevier*. [online]. [cit. 2021-05-24]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/325363386_Nursing_education_in_Poland_-_The_past_and_new_development_perspectives
51. Odbor biologické ochrany Těchonín, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/odbor-biologicke-ochrany---techonin-86980/>
52. Odbor letecké záchranné služby a urgentní medicíny AČR v Líních, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/odbor-letecke-zachranne-sluzby-line-86972/>
53. Odbor preventivní péče České Budějovice, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z:

- <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/odbor-preventivni-pece---ceske-budejovice-86981/>
54. O V4, 2021. In: *Visegrad Group* [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.visegradgroup.eu/v4-110412>
55. PLODR, Michal. 2012 [cit. 2021-04-23] *Čeští vojenští zdravotníci v zahraničních misích*. Zdravotnické noviny. Dostupné z: <http://www.zdn.cz/clanek/zdravotnicke-noviny/cesti-vojensti-zdravotnici-v-zahranicnich-misich-463190>
56. POKORNÁ, Martina. *Odborná příprava vojenských profesionálů na činnost v krizi a ve válce z oblasti vojenského zdravotnictví* [online]. Brno, 2009 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/s24of/Martina_Pokorna. Disertační práce, Masarykova univerzita v Brně, Lékařská fakulta. Vedoucí práce plk. MUDr. Vojtěch Humlíček, Ph. D.
57. POLSKO, 2003. Zákon o vojenské službě profesionálních vojáků. [online]. In: *Dz.U. 2003 nr 179 poz 1750* [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20031791750/O/D20031750.pdf>
58. POLSKO, 2011a. Zákon o povoláních zdravotní sestry a porodní asistentky. [online]. In: *Zákon 2020.562*. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,4,29,173,1756,,20210406,ustawa-z-dnia-1072011-r-o-samorzadzie-pielegniarek.html>
59. POLSKO, 2011b. Zákon o samosprávě sester a porodních asistentek a výkonné akty. [online]. In: *Zákon 2018.916*. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,2,29,173,1756,,ustawa-z-dnia-1072011-r-o-samorzadzie-pielegniarek-i.html>
60. POLSKO, 2016. Nařízení ministra zdravotnictví o postgraduálním vzdělávání zdravotních sester a porodních asistentek. [online]. In: *Journal of Laws 2016.1761*. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,4,29,173,1756,,20210406,ustawa-z-dnia-1072011-r-o-samorzadzie-pielegniarek.html>
61. POLSKO, 2017. Nařízení ministra zdravotnictví o druhu a rozsahu preventivních, diagnostických, terapeutických a rehabilitačních služeb poskytovaných zdravotní sestrou nebo porodní asistentkou bez lékařského dohledu. [online]. In: *Journal of Laws 2017.497*. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z:

- <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,4,29,173,1756,,20210406,ustawa-z-dnia-1072011-r-o-samorzadzie-pielegniarek.html>
62. PROCHÁZKA, Miroslav, Roman BLANAŘ a Jindřich JANOUC. *Vojenská zdravotnická služba AČR v kontextu legislativy – současnost a budoucnost*, ed. 1., 2012, Vojenské rozhledy, 1210-3292
63. Přehled druhů jazykových kurzů, 2021. In: *Centrum jazykového vzdělání* [online]. [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: https://www.unob.cz/cjv/Stranky/resortni_kurzy_prehled.aspx
64. Rank and insignia of NATO, 2021. In: *IPFS* [online]. [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: https://ipfs.io/ipfs/QmXoypizjW3WknFiJnKLwHCnL72vedxjQkDDP1mXW06uc0/wiki/Ranks_and_insignia_of_NATO_armies_enlisted.html
65. Ranks and insignia of NATO – officers, 2021. In: *IPFS* [online]. [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: https://ipfs.io/ipfs/QmXoypizjW3WknFiJnKLwHCnL72vedxjQkDDP1mXW06uc0/wiki/Ranks_and_insignia_of_NATO_armies_officers.html
66. RŮŽIČKA, Milan a Michal POTÁČ. 2015. *Vybrané kapitoly z taktiky pro příslušníky vojenské zdravotnické služby: Učební text pro vysokoškolskou výuku*. 1. Hradec Králové: Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, 154 s. ISBN 978-80-7231-357-0.
67. RYCHTA, Jan. *Analýza schopností a připravenosti polní nemocnice AČR k plnění úkolů* [online]. Praha, 2020 [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/os3u1m/>. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství. Vedoucí práce Ing. Jiří Halaška, Ph. D.
68. Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Masarykova univerzita. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/504618/mod_resource/content/3/Kvalitativni-analyza-textu%281%29.pdf
69. SKULOVÁ, Klára. *Vzdělávání sester* [online]. Brno, 2019 [cit. 2021-05-25]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/xanvm/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Jan VÁLEK, Ph.D.
70. SLOVENSKO, 2002a. Zákon o ozbrojených silách Slovenské republiky. [online]. In: Zákon č. 321/2002 Sb. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-321>

71. SLOVENSKO, 2002b. Zákon o povolání sestry, o povolání porodní asistentky, o Slovenské komoře sester a porodních asistentek a o změně a doplnění zákona Slovenské národní rady č. 14/1992 Sb. o Slovenské komoře středních zdravotnických pracovních a o Slovenské komoře zubních techniků. [online]. In: Zákon č. 311/2002 Sb. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-311>
72. SLOVENSKO, 2004a. Zákon o poskytovatelích zdravotní péče, zdravotnických pracovních, stavovských organizacích ve zdravotnictví a o změně některých zákonů. [online]. In: Zákon č. 578/2004 Sb. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-578>
73. SLOVENSKO, 2004b. Zákon o zdravotní péči, službách souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně a doplnění některých zákonů. [online]. In: Zákon č. 576/2004 Sb. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-576>
74. SLOVENSKO, 2007. Vyhláška MZ SR o kritériích a způsobu hodnocení soustavného vzdělávání zdravotnických pracovních, kterou se mění a doplňuje vyhláška č. 366/2005. [online]. In: Vyhláška MZ SR č. 114/2007 Sb. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2007-114>
75. SLOVENSKO, 2010. Nařízení vlády MZ SR o odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání, způsobu dalšího vzdělávání zdravotnických pracovních, soustavě specializačních oborů a soustavě certifikovaných pracovních činností. [online]. In: Nařízení vlády MZ SR č. 296/2010 Sb. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2010-296>
76. SLOVENSKO, 2015. Zákon o státní službě profesionálních vojáků a o změně a doplnění některých zákonů. [online]. In: Zákon č. 281/2015 Sb. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-281>
77. Směrnice evropského parlamentu a rady 2013/55/EU ze dne 20. listopadu 2013, kterou se mění směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací a nařízení (EU), 2021. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0055&from=SL>

78. Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis*. Sage Publications, Inc. [online]. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/221670349_Interpretative_Phenomenological_Analysis_Theory_Method_and_Research
79. STANAG 6001, 2014. In: *NATO* [online]. [cit. 2021-06-27]. Dostupné z: <https://www.natobilc.org/files/file/6001EFed05.pdf>
80. ŠKOLNÍK, Miroslav, František GUBÁŠ. *Zdravotnícka podpora v rezorte obrany*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2016. ISBN 978-80-8040-542-7.
81. TCCC, 2017. In: *EMSA* [online]. [cit. 2021-05-24]. Dostupné z: https://ems.ca.gov/wp-content/uploads/sites/71/2017/07/TCCC_Quick_Reference_Guide_2017.pdf
82. Urgentní péče v poli, 2021. In: *UNOB* [online]. [cit. 2021-05-22]. Dostupné z: <https://www.unob.cz/fvz/npp/Stranky/default.aspx>
83. Úrad hlavného lekára. *Odbor riadenia vojenského zdravotníctva*. [online]. [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: <https://uhl.mil.sk/14304/>
84. Úrad hlavného lekára. *Odbor špecializovaných zdravotníckych činností a výcviku (vojenská nemocnica)*. [online]. [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: <https://uhl.mil.sk/14310/>
85. Ústav leteckého zdravotníctví Praha, 2021. In: *ULZ* [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: http://www.ulz.cz/images/dokumenty/ULZ_brozura_CZ.pdf
86. Ústřední vojenská nemocnice Ružomberok. [online]. [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <http://www.uvn.sk/ozbrojene-zlozky>
87. Vigorous Warrior, 2021. In: *COEMED* [online]. [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: https://www.coemed.org/about-us#what_is_the_nato_milmed_coe?
88. Vojenský veterinární ústav, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/vojensky-veterinari-ustav---hlucin-86982/>
89. Vojenský zdravotní ústav, 2021. In: *Armáda České republiky*. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/vojensky-zdravotni-ustav-86977/>

90. Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1992-2020. 2021. In: *Ministerstvo obrany České republiky* [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=129653>
91. What Is The NATO MILMED COE, 2021. In: *COEMED* [online]. [cit. 2021-03-24]. Dostupné z: https://www.coemed.org/about-us#what_is_the_nato_milmed_coe?
92. Willig, C. *Introducing qualitative research in psychology*. Open University Press. 2013. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=5762961796b7e48ff214684f&assetKey=AS%3A373575480561664%401466078743222>
93. Wojskowe Centrum Kształcenia Medycznego. [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <https://wckmed.wp.mil.pl/pl/>
94. Zaměření FVZ, 2021. In: *Fakulta vojenského zdravotnictví* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.unob.cz/fvz/fakulta/Stranky/zamereni_fakulty.aspx
95. Zdravotnické záchranářství, 2021. In: *Fakulta vojenského zdravotnictví* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: https://www.unob.cz/fvz/studium/Stranky/PR_bc_zachranar_popis_studijnihoprogramu.aspx
96. Zkouška podle NATO STANAG 6001, 2021. In: *Centrum jazykového vzdělání* [online]. [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: https://www.unob.cz/cjv/Stranky/informace_o_zkousce_stanag.aspx
97. 6. zdravotnický prapor, 2021. In: *Armáda České republiky* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.acr.army.cz/struktura/sily-podpory/zdravotnickezabezpeceni/6--polni-nemocnice--7--polni-nemocnice--rota-nemocnicni-podpory-86984/>

11 PŘÍLOHY

Příloha 1 – e-mailová komunikace s maďarskou zdravotnickou službou

Příloha – 1

Jó napot kívánok,

szeretném magukat megkérni, hogy legyenek kedvesek együttműködni velem a diplomamunkám elkészítésében (Pardubicei Egyetem - Egészségtudományi Kar, magister studium). Bebiztosítom magukat, hogy az információkat csak is a munkám igényeihez fogom felhasználni.

Szükségem lenne az alábbi fontos információkra:

- katonai orvosi szolgálat felépítése, alárendeltsége
- mentős bevonulása a hadseregbe
- katonai és polgári törvények, hírdetmények, rendeletek amik a katonai orvosi szolgálatot irányítják
- megfelelő szakképzettség
- egész életen át tartó tanulás - kötelező, választható tanfolyamok, önálló szakmai oktatás
- az orvosi gyakorlat biztosítása - hol és milyen mértékben lehetséges
- nyelvi követelmények
- katonai köteleességek - fegyverhasználat (lövöldözés), fizikai testerő vizsgálat, CBRN
- ha lehetséges lenne, néhány utalás a forrásokhoz

Elöre köszönöm, hogy hajlandók lesznek velem együtt dolgozni.

Maradok tisztelettel

nrap. Bc. Lenka Horová , DiS

A Cseh Köztársaság hadseregének katonai egészségügyi ügynöksége

Hello, Joe,

I would like to ask you for your help with my thesis as I wrote you in previous email. Can you send it to your colleagues?

These information is used for this thesis only.

Thank you for your kindness and help.

Interview is added as appendix.

Topic of thesis: Education of Military Health Care Professionals of the Czech Armed Forces and others members of V4

nrap. Bc. Lenka Horová, DiS

military nurse - specialist for intensive care

Military Medical Agency of The Czech Republic

The University of Pardubice

Faculty of Health Studies

Points of Interest:

1. structure of the military medical service
2. required medical education for joining the army for nurses, how can they join the army
3. laws about medical staff - nurses in your country - military, civilian, ordinance, military regulation

4. medical training during service in the army - in hospital, ambulance, emergency etc.
5. compulsory and voluntary courses
6. language knowlege
7. military tasks, skills, CBRN
8. web sites or literature about this topic where I can find information